Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, в1ашаг1кхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ ОБКОМА, НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 28 ИЮЛЬ, 1984 ШУ. ◆ № 90 (6968). ◆ Мах 3 кеп.

Социалистически яхьа дневник

НИЗ БЕННАБ КОЛЛЕКТИВАГА

Цхьайтталаг1ча пятилетка хьалхарча шерашка хадданза т1ехьаюсаш хьайоаг1ар «Аргуннодпром» производственни объединене коллектив. Д1ахо шитта болх бе йиш яцар. Т1ехьаюсаш йолча участкашта, цехашта керте оттабир дикаг1бола специалисташ, коммунисташ. Ц1енхаштта тоайир производственни къахьегамен дисциплина, бизза пайда ийбе болабир балха ханахи производственни мощностехи.

Уж а яхь а балхаш дарах унх шера ше т1айица декхараш т1ехкхоачашдеш хьайоаг1а объединене коллектив. Д1абахача ялх бетта республикнерча производственни объединенешта юкъе хьалхарча социалистически яхьа итогаш йича шоллаг1а моттиг а хьоэкаеш, республиканска Сийлен ул т1а йиьяр иа.

Ер шу доладелча денз объединене болх юаша пачхьалкхен планал совг1а арахийцай б1ь эзар гаргга сома маьха нормативно-ц1ена продукции 332 эзар сом мах бола товарни продукцин. Цу дакъе заданел совг1а шар арахийцай кхо эзар кубически метр ашпиц-бетонни изделеш, цхьа эзар кубически метр нерудни г1ишлон материалаш, 30 тонн электродаш, кхийола продукци.

Пачхьалкхен планал совг1а къахьегама оксарле цхьа процент лакхъяра парте енна задани дхезза т1ехкхачашъьй. Арахецача продукцега д1абодаш бола мах планах лаьрх1ачуя совг1а лохбарах кходаьд 166 эзар сом. Предприята [illegible] д1абахача ялх бетта кхоьй 435 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 3140 гигакалори гаргга йоэхала энерги, 110 тонн металл, 983 тонн цемент, кхийола материалаш. Кхои бара дакъе шитта кайоалаш болх барах, арахецача продукцега д1абода мах лохбарах унх шера планал совг1а пачхьалкхенна 30 эзар сом пайда баьб цар. Уж толамаш доахеча дизза дакъе лаьцад рационализатораш а. Цар кийч а я ь производства юкъейоалаьча дутхьал ике рационализаторски предложене баь пайда цхьа эзар гаргга сом бе.

Социалистически яхье хьалха латташ я Ахмадов, Берсануьаев, Заиев керте латтача формовщикийн Магомадова, Шениева кулгалдеча арматурщикийн бригадий коллективаш. Цар х1аизлехьа дикка т1ехкхоачашъьй ворх1 бетта план.

Г1УЛАКХАШ Г1АДВУГАШ ДА

Нохч - Г1алг1ай производственни текстильно-галантерейни объединене 25 июлага кхачалехьа т1ехкхочашъяй ворх1 бетта план. Ер бутт боалехьа пачхьалкхен планаг1а лаьрх1ачул совг1а цар маьхала йоаккхарьа 300 эзар сома маьхал чухьнахьа я йоацаш йола тайп-тайпара продукци, заданел совг1а арахецарьа пхи б1аь эзар сома маьха товарен продукция 80 эзар сом мах боаа нормативно-ц1ена продукцие. Йизза кхоачашъьй потребителашта посташяш ара пачхьалкхен план а. Заданел совг1а дакка лакхьяй къахьегама оксарле, лохбаьб хьача продукцега д1абодаш бола мах.

КПСС ЦК Политбюро

Арг1анарча заседане КПСС ЦК Политбюро дийнар боамбе-бийдала боамбе продукция дукхаг1а ийхара, боаш бола боамбик1езиг1бара, цуа дикал лакхъяра де дезарех дола дош.

Заседане белгал ма лакхара, лаьтта хий диллара, минеральни удобренеехи техникехи пайда эцара эффективность лакхъяра т1адерзалаь доккхий г1улакхаш дар бахьан долаш, вовхоккийн совхозийн йиш хиввай боамбе-бийдал йоккхийга дикна дег1адоаладе, къасттта эггара маьхерча битккъа хьоаса болча сортий яр. Цуна пхьана боамби лелабелга дег1адоаладеча кхаьчача боарамо х1ана а дизза 1алашдан мехка халкъа боахама дег1ауха латтi хьашташ. Дукхача мотиташка ийбеча боамбе - бийдала боараш совбаларга хьежна дукхаг1а хилац боамбе-волокнои цуа динали.

Цу дешах лаьпа КПСС ЦК а СССР Министрий Совето а т1аийцача соцам т1а белгалъьй боамби боахнага д1ахо дег1адоаладаре, йолаш йолча резервех пайда эцара, пачхьалкхен стандарташ кийса делаяра продукци ца йоитарахи ца талхийтарахи бола боамби йувча боахамийн боамби ц1енбеча промышленностех кулгадхой бехитолхам чоаг1бара т1адерзаьбча организационни, агротехнически, экономически г1улакхий комплекс. Могааьй Узбекски ССР боамбе-бийдал тьаяран чакхъяккхаран йола агропромышленни объединенеш в1ашаг1йоххарахи, х1аьта шитта боамби цхи дикалтёя хьоеса баларгех хьежна д1ачуийбарта доалерахи йола предложенеш. Белгахьй боамбе селекци тоахрах, боамби ц1енбеча промышленноста производственни низалаш совдахарах, хилазза яргйоаца технологически оборудовани хьаярахи лоеттаярахи йола заданеш, х1аьта шитта боамби лелабелга дег1аахара а продукцие йинал лакхъяра а стимулировани ерг1она г1ула [redacted].

Политбюро хьежай В. И. Ленина ц1ераг1ча юртбоахама 1илмай Ерригсоюзна академе ц1енача парех интенсивно пайда айбаре прогрессивни технологи юкъеяьарея чотаг1а ялат кхедерга лакламдакхарах йолча предложенеш. Цу дешах хьаккъехьарча соцам т1а белгалъакхал йуи чоаг1ал дакъяра деррига чухухьа лакха дикал йоа ялат тепшаме совйуалийтарея ялата боахам цу тайпара делабао чоаг1а рентабельно долча мехка ерригача регионашка 1оаьча опыто хьахьоккаш хилар. Цунца дувзаденна къастта доарх1аме хуа балхий ерргата комплекс ц1енхаштта кхоачеиохар, лакха дикал йола сорташ д1ахер, удобренеех, бахьоаг1аш лоараpa средствех, юртбоахама техникаш шийса пайда ийбар. Из доли кхоачаш йолча союзен а республиканнски а министерствашта ведомствашта, партийни, советски, боахама органашта т1адилаада гуллах ца культураш кхеяра хьалха латта технологеш юкъейоалаярта де лешао дола т1ехьадаха йиш йоэна г1улакхаш 1985 шера а чакхлахар.

КПСС ЦК Политбюро дийнал Сийлахь - боккхача Даймехка т1ем т1а лакъе лаьцарийн цар дешаяйн чехара хьалеш д1ахо тоадара дешаш. Цу дакъе уттаеш йолча мероприятеш тергал ду гитлеровски фашизм японски милитаризм яна а я ь советски халкъо Коталн яьнка шовзткъа шу дузаш хилара дувзадена къахьегамхоша телаш йола предложенеш.

Хьаша а къежа могаьй Н. А. Тихонов керте а волаш хиана советски партийно - правительственни делегаци Польшe ахкхьахиина 40 шу дизар деза Польски Халкъа Республике яха хилара итогаш. Политбюро кертаг1даьаккхал советско-польски вежарий союз, ца д1ахо к1оргъяр КПСС а Советски пачхьалкхен а политика боккъоца дола лакъа, социализма яьха котаяккхаш, машар, халкъа кхерамзле д1ахо чоаг1ъяра а дег1айоалаяра а г1улакхаш ерригa социалистически вотаг1ие д1ахо иаотаяра лоарх1аме элемент хилар.

КПСС ЦК Политбюро заседане хийцад, боахама, социально - культурни проблемий, х1аьта шитта дунен халкъашта юкъерча арене Советски Союза машара т1ехьара яккъ чакхбаккхаро хьаьехьара масех кхы дош.

ХЬАЙБАШТА—ШОРТТА ДОАКЪАР

Йол—эзар тоннал т1ех

Деррига низаш сарцаг1доаха тайп - тайлара доакъараш 1алашден бе Гудермесски [redacted] «Ойсунгурский» совхоза боахлой. Х1ана нертера теркам т1аберзабьй доакъар 1алашдерана йола севки кийчъяра. Планаг1а 800 тонн дикха езаш хиана йоа х1анзлехьа 1050 тонн дьтийай, х1аьта силос — 1755 тонн, план 1000 тонн йолаш.

Шоллаг1а лоцерна хьоцачак къастта дикa нахьег сменa норма 150—180 процент кхоачашъеча совхоза кхоалаг1ча отделенерча механизатора Асхабов Зубайре.

Доакъар 1алашдара г1улакха хаддинза б1арг т1алоеттабу совхоза специалистана, кулгалхоша.

СУРТАШ Т1А: тракторист Асхабов Зубайр; лоцерна хьоккаш я агрегаташ; совхоза агроном Абдулмадирова Яхен отделене управляющи Габаев Кюрки рала бе хьувкъама.

В. ЭСАУЛОВА сурташ.

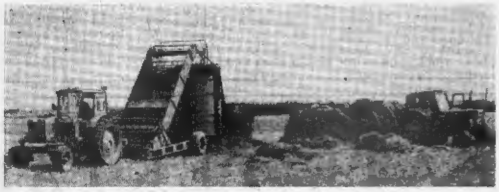

ХЬУВКЪАМ-84

Совхоза новкъостал эш

К1в-марса балхаш хадача хьале чакхдаха дезаш ийсбеннаб Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза къахьегамхой. Республика кхыча районашкарчул ца-кхо к1ира т1ехьаг1а мара уж балхаш д1адоладе йиш йолаш хилац уж, ца бола ялат т1ехьа кхачаш хиларах.

Ялат сиха чуийца дакхха г1ерташ деррига низаш т1адерзадаьча денош хувпабенача хаоттамо болх дертт1а д1а ца бохийташ дукхале ю механизаторашта.

Ниттa моттиг вийсьелар цига 25 июле в. Хьалхарча деношка дийлхача дог1аша т1оададаь хилараx касарех улле к1а арда йиш а йоацаш, болх ца беш латтар совхоза № 3 йолча Евкуров Лахана кулгалдеча бригада 13 комбайн. Царна гоахьа хьувзар механизатореш.

Ц1аьаш шитта евгорденна латтача хана парна дукха г1алъа йоацаш к1а хьоккаш боахар шоллаг1барaш.

Кха боахьоша доккхадехна лааргe а ца хьежаш, комбайнаш д1аг1оргйоага шоашта хайча кхы ха д1а а ва йохийташ д1аболабаьбар кэ болх нормаш дикка к1ин кхоачашъеш болча Полонкиев Идриса, Оздев Муисас, Баркинхоев Ахьмада, Хучиев Бийсолта, Гадиев Бориса. Йоакха балха опыт йолаш болча механизаторашна бехк боаккхалгa йоацаш ц1енен лохея хьоккар к1а. Х1ара минутехи сахьатехи ца моттг пайда ица г1ерташ болх бора цар.

Урадаг1а ваьаш сихаг1а доккьалу хьекха ухкарея. 1уйрийна 10 сахьат а дьаьва из юкъ хьаг1ааттача хьахиарп ардара, цхьана а йолаш 13 комбайн д1айолделар цукх чуана № 1 йолча Осниев Махьмадa кулгалдеш йолча бригада а. Бахьда, цар а, № 3 йолча бригада к1а хьоккаш боахарий а болх юкъаг1а бесар 12 сахьат даьнначуя т1ехьаг1а чоаг1а догi1а доладелча. Из бахьан долаш цхьан гектара т1ара ялат арда в1ашт1ехьдаланзар цу бригаде хиначча вокха комбайнерий а.

Укх шера 2950 гектара т1а ха бола ялат хьалхедаьх совхоза механизаторашa. 26 июль хьаг1аотташ цох 701 гектара т1ара дар мара арда в1ашт1ехьдаьнадап цар. Х1анзча т1ехьаг1а чуаца дезар дукха ялат да. Совхоза ерригa 31 комбайн болх беш я. Гуш да к1а-марса балхашта ц1енхаштта цига техника кийчъь хилар. Из шитта дале а, дикка ха д1аг1ортьа цу комбайнашца ялат чуийца ца доалаш. Х1аьа ца аьтча, шгара моттигаш каст-каста дог1аш делхаш я. Из массаза делх цхьа—шиа ле даьнна дезаргa болх бе йиш йоацаш. Т1аккха ха теттара й1аьхлургьа. Цунга хьежна дукха доаргда к1а а.

— Бийсана а т1ехьа ялат ардара кийчъьяр саха тхоей комбайнаш. Цох а г1улакх хилахзар. Бийсан тхир дулл.— йоах совхоза механика Гелисханов Хьасана Хьусейн.

Лоаша хьлев, республика кхыча районашкара ялат чуийца яьша комбайнаш а яхийта новкъостел не оаг1а совхоза. Цу г1уланха ц1а хьча санна сиха сарцаг1доеда беза Нохч - Г1алг1ай АССР юртбоахама министерстве специалисташ.

Х1аьта совхоза шоей болхлой т1ат1а кьахьегаш ба. Эггара хьалха ца къамаьл хилар Тернахиев Марабина Ахьмадна. Совхоза хотельне болх беш ва ва. Вале а к1а-марса согота ха хьат1аттача «Нива» яхача комбайна т1а хайна к1а арда волаваннав. Из санна комбайнераш а хиина д1абахаб укх деношка цунца цхьана болх беш вола Дзаутов Эльберд, Осмая, шоферашь хиина Хучиев Махьмад, Дугиев Микаьил, Хучиев Бийсолта, тракторист хиина Дударов 1ийса, кхыбараш.

— Се Гадиев Борисаца социалистически яхь елаеш ва. — йоах Тернахиев Ахьмад. — Аз дехар т1айийцаз норманг1а 120 гектара т1ара ялат арда воат1еш 170 гектара т1ара арда.

Це санна нормаш дикка т1ехкхоачаш а еш болх беш дукха комбайнераш бе шита. Царех бе Зурабов Баьтагирa, Чумаков Яхьа, Зурабов Исроалел, кхыбараш.

Йоакхе яьй моллаг1а оеттха а еха комбайн санача дукха ха ца йоаккхейташ ца йоланийтарa. Назрановча Сельхозтехникера, «технопомощь» а Даурбенов Юнааз газоэлектросварщики Арсамаков Ахьмад наладчики волаш. Эшаш доза кулг тоахаш бе совхоза шоей слесараш Хамхоев Хьамид Коазоев 1аззалуталипе.

Совхоза ялат чуаьача новкъостала баьхача Гудермесcерча «Сельхозтехникерча» шофераша норма дикка т1ехкхоачашъеш къахьег. Кертерча агронома дехар лир соги газета т1а царна баркал алар. Царна юкъе къастта йиа болх беш ба Баймурадов Лом-1аьа. Хад[redacted] Рамзан, Абубакаров 1ийса. Идрисов 1айдин, кхыбараш.

С. АУШЕВ.

1984—1985 шерашка хьайбаш доза дерзш 1аьгара дахара кийчве дезача доакъара юкъе йоккхо моттиг д1алоац чано. Йоакъах йолаш дукха ха латтарах хьа дукха а хиниалаш из укх шера. Цудухьа ялат арда доалламе, цхьанкха х1ана ца дойтаи хьагуа а деш, цох арг1аш дилла республика дукхача колхозашен совхозашен.

ОАРШ ДАЛА!

СУХАЛБЕ

Цхьабакъьа, цхьайолча моттигашка дикка ха д1айохийт ялат арда даьнначул т1ехьаг1а чо хьагуа а дил, арг1аш ца деш. Сунженски района юртбоахама управлене даннег1а 27 июль хьат1аотташ Кирова ц1ераг1ча колхоза кхашка хьагудаинза укх 1350 гектара т1ара ча, XIX партсъезда ц1ераг1ча колхозе — 1300 гектара т1ара, «Серноводский» совхозе — 700 гектара т1ара. Ленина ц1ераг1ча колхозе — 730 гектара т1ара. Шитта моттиг ийсъвийтай кхыча боахамашка а.

Дог1аш ча тоалахеш латт. Д1ахо йолча хана дог1ашта кхы к1ал ца уллийтаи геттара сиха цох арг1аш дийтар боахамий кулгалхой керттера декхар да.

С. СУРХОЕВ.

КХАЛСАГ-КОСМОНАВТ ЭГГАРА ХЬАЛХА ХЬАЙИЙЛЛАЧА КОСМОСЕ ЯЛАР

ТАСС хоам

«Салют-7» — «Союз Т-11» — «Союз Т-12» яхача орбитальни 1илма-тохнама комплекса полета программага хьежжа 1984 шера 25 июле космонавташ Савицкая Светлана Джанибеков Владимира хьайиллача космосе арабаьнна хиннаб.

Ара а баьнна кхоачашле дезаш хиина керттера декхар дар чоалхане технологически операцеш ара лаьрх1а йолча кердача кулгапа болх беча универсальни инструмента тохкам бар. Цу балха юкъе хьинаре дакъа маьшар кхалсаго-космонавто.

Московски хана 18 сахьатa 55 минути яьча арара дон хьайилла станцера арабаьлар космонавташ. Переходни отсеке д1а а оттаь болх бе кийчйир цар портативни электронно-лучевой установка, управлене пульт, тока преобразователь, металлически образецаш чуйола в1ашметаш. Савицкая Светлана кулгаца болх беча универсальни инструмента г1оаца, цхьанена т1ехьа шоллаг1ъяр еш кхоачашйир металлически пластинкаш тедара, доалаяра, в1ашаг1а лотаяра, т1ехенна напылени яра операцеш. Джанибеков Владимир киносъемка йоаккхаши телевизионни репортаж ешш вар цу хана. Цул т1ехьаг1а моттигаш хийцар космонавташ, х1аьта кхыча образецашца технологически операцей иния кхоачашийр посещене командира. Балхаш дьаьдаьначул т1ехьаг1а оборудовани шоаща кхаьча образецаш переходни отсеке юхачуйихьар.

Шоаш арe даьча бaлхий т1ехххьарча этапе космонавташа шитта в1ашаг1 а яха станце помещене д1ачуйихьар хьалаг1а цуй арахьарча т1ехен т1а оттаьь хиина й1аьхха хиаа хьайиллача космосе хьалашка лаьтта духь-духьа конструкционни материалаш хиина павелаш.

Де аьрк1а хиина балхаш толаме кхоачашдаьчул т1ехьаг1а станце помещене юхачубахар Савицкая Светлана, Джанибеков Владимира. Хьайиллача космически арея хьалашка цар ьаьхха ерригa ха хилар 3 сахьатa 35 минутa.

Хьайиллачь космосе балхаш деча хана космонавтаца Кизим Леонида, Соловьев Владимира, Атьков Олега, Воля Игора т1ахьожам лоаттабора станце системашен скафандрашен болх ништа бу хьожаш, х1аьта Савицкая Светланас Джанибеков Владимирацеи вадиобувзам а лоаттабора.

Хьайиллачь космосе балхаш даьча хана орбитальни комплекса экипажо бола барг1а а б1убенна а бора оттаьча графикага хьежжа. Космонавташ дика могаш а маьрша а ба.

Дунен т1а эггара хьалха хьайиллача космосе араьннай кхалсат - космонавт Савицкая Светлана. Космически арея хьалашка цо уникальни эксперименташ толане кхоачашъяро хьакъехьа чоалхане балхаш дерза кхалсата эффективно дакъа лаца торо хилар лехкаш болча орбитальни комплекса борта т1а меттал, хьайиллача космосе а. [redacted]

НОВ. Э. М. АЛИЕВАЙНА «НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ АССР ТРАНСПОРТА ЗАСЛУЖЕННИ БАЛХАХО» ЯХА СИЙЛЕН ЦИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Машинаньаьа транспорта дакъе доккхий г1улакхаш деранг1далараха дукхача шерашка хьынала къахьегарахи «Нохч - Г1алг1ай АССР транспорта заслуженни балхахо» яха сийлен ц1и дойла Къулбасела - Кавказски машинанья Грозненски отделене мохьхьй отдела экономиста Алиева Эмилия Мударовнана.

Нохч - Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч - Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный, 1984 шу, 27 июль.

НОВ. И. Р. ЛООВНА «НОХЧ - Г1АЛГ1АЙ АССР 1ИЛМАН ЗАСЛУЖЕННИ ДЕЯТЕЛЬ» ЯХА СИЙЛЕН ЦИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

1илмани педагогически балхашка доккхий г1улакхаш деранг1дуларахи республика общественни вахаре хьинаре дакъе лацарахи «Нохч - Г1алг1ай АССР 1илман заслуженни деятель» яха сийлен ц1и дойла Л. Н. Толстой ц1ераг1ча Нохч - Г1алг1ай пачхьалкхен университета 1илман коммунизма кафедра заведующене, исторически 1илмай доктора, профессора Лоов Инали Романовича.

Нохч - Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч - Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный, 1984 шу, 2 июль.

НОВ. П. Ф. СЕХИНА НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Дукхача шерашка советски кепайоаэоне беркате болх барах, республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, ваьча дийнахьа вена 60 шу дизарца дувзадена Нохч - Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота дойла «Грозненский рабочий» газета редактора заместителa Сехин Петр Федотовича.

Нохч - Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч - Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный, 1984 шу, 27 июль.

ЮРТА БОАХАМ ПРОИЗВОДСТВЕННО-ТЕХНИЧЕСКИ 1АЛАШБАРА ЙОЛЧА НОХЧ - Г1АЛГ1АЙ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН КОМИТЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ДЕКХАРЕХ НОВ. А. А. САИДОВ МУКЪАВАЛИЙТАРАХ ДОЛА

Нохч-Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Нохч - Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума соцам бу:

Юрта боахам производственно - технически 1алашбара

Юрта боахам производственно - технически 1алашбара йолча Нохч - Г1алг1ай Пачхьалкхен комитета председателa декхарех нов. Саидов Абдулла Ахмедович мукъавалийта цу балха участкана кулгалделга 1алаш ца пар бахьан долаш.

Нохч - Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч - Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный, 1984 шу, 26 июль.

Партгруппашка — отчеташ хоржамаши

ДОКЛАДЧИКАХ ТИЙША ДУКХА ДА

«Терек» яхача объединене хІана нийсвеннача безаме хетаргдола хуннамаш гурда. Хьалхьхий керда административни здани, цехашна реконструкци чекхьяьккхий, йазам а дина столови. Генахьа гаьнаш егІай, хизаш да. Вангда, хІаьта а укх тІехьарча хана ритмийне болх бац предприяте. Къахьегама иесарле дакьяра ах шере задник кхоачаш ца еш йисай, арахеца продукци дика яц, хьаш дукха претензеш хул. Цу хьалашка къаьстта чІоагІа лакху ОТК службагара хьадезар.

Собрани бааьме йоацаш дІайодаш яр. Доклад шаьра къамаьл деш йийца яьнкар. ТІаккха сатем эттар. Холуш дар цхьалхаха дункказа хьалха а цо хІана дийцар доаш ха хеза а хилярца синасовдаьнна хІордадаьга, хІаьта технически тІахьожам доаттабеча отделера веррига 5 коммунист нхалнах ба. Ше итт минут гаргга яьча доклада тІа санна лаьца дийцар-те партгрупорга В. Н. Шиннарвас.

— Отделе чубсагІа беррига коммунисташ цхьаьна общественни декхар кхочащдеш ба. Шинь халиьа тІахьожама группа членаш ба, цаІ — политинформатор. Отчета диллача собранеш хан-хьаннахьа чекхйоахаш хинпай, цига дувца уеттадаьц продукци динал тоаяр, социалистически доалахье лоряр, къахьегама дисциплина чІоагІъяр санна дола лоархІаме лешаш.

Партгруппа белгтала влияни ещ хинпай шоай коллектива латтача гІулакхашта а. Коммунистий къалхленца чекхдоахаш хинпад субботникаш, юрта бсахама деш дола гІо. Отчетна юкъе цхьа сег парте хьайцае укхаза.

Цул совгІа, ихы ер ма дий аьнна лоалам болаш хІама аланзар отчета тІа.

— Доклад юкъа долале вай, — аьнне предложени йича.

«Ихы сенах дувцарга сехха дерригнех цо яьнна хилча».— йоахар зале баьгІачар. Цул тІехьагІа ихы а тІатехар: «Дувцарах фу пайда барга цох хьахулаш хІама ца хилча».

ТІаннха ихы сатоха ца денна урагІаттар управлене цехов партийни организаце секретарь Костыкин Геннадий Павлович. Цо белгалдаькхар, доклада тІа нхоачамбоацараш фу бахьан долаш хиннад хьехьокхар дуъна цхьаь цаІ дош аьина ца хилар. Цунна а къамаьл дара ледарло гойчача кхыча коммунисташта а Іоттар йир цо. ТІаккха цо боастабаь уж, цхьаннена тІахьа шоллагІвар а гІотташ, шоашта дагадаьлачох лаьца яра къамаьлаш де болабелар.

Контролера Н. Темералиевас аьлар:

— Объединене хьайдо пластик наст-наста бракованни хул. Дика яр ца хилар бахьан долаш из тхоашта мегаш йоацилга ховшие а производства дІайоахийт оаха. Къахьегамхой болх ца беш боагІабе йиш ниччай. ХІаьта цох вІаштІехьа хІама лархІа администраци дІаІемача санна хетаьу. Из нитта деца снабженций болх тоабелга Іалашде дезар цар.

Метролога Н. Ю. Жиженковас:

— ДСП лерттІа ца хилар бахьан долаш дукха брак хул. Дукха ха йоацаш ДСП цеха капитальни ремонт яьй, хІаьта брак нІезаг ца лларел совгІа тІанхийттай.

Контролера П. Сугановас:

— Вай предприяте лерттІа бувзамаш лоаттадац мах беча организацешца. Из вІашагІйолларех доагІар дар объединенегара дІадоакхаш дале, мебель тиканнара дІайохк вІашагІйолланза йоалаш.

Ца хулача даьлча доагІар гуччахьа дІеаргдолаш, шоай бехках дог лазаш бола коммунисташ шоаш хилар бухсонаш хьахьенхар цар.

ХІаьта а цхьа хаттар отт хьалхашка: «ХІана лоаш бацар коммунисташ доклад лаьча къамаьлаш де?»

Бахьанаш дукха хила тарлу, бенъда, нерттердар цхьачар: «Дувцарах фу пайда хургба цох хьахулаш хІама ца хилча», аьнна партгрупорг къамаьл даь яьлча тессача репликаца дувзадена хиннар дар. Коммунистий цу тайлара дог-уйла хьахул цар дІадехараш, хьашташ лерттІа териалдеш доапача коллективашка. ХІаьта укхазе гуш дар партноме партгруппашка собранеш чакхьяхара лерттІа кийчо ца яьга, ер санна йола соахкара кампани чакхйоакхача хана коммунисташа деннача пакзашка дарга йоагІа анализ дІатаргйола хьалаш Іалаш ца лаьлге.

Коммуниста Темералиева Натальяс цу хьакъехьа гучехьа хьаьллар: «Коммунисташа, ОТК болхлоша продукце дикал тоаяра, мебела ца деталей йиза комплект хулге Іаланцдара тІеерааь хьаувттаю предложенеш теркал ца еш ют е, вешта аьлча, безам бале а беце а динал лоха йоал продукци чакхьюелийтаргйолча дІанхоачабу цар контролераш».

ХІаьта партноме из а яц шийга доагІача дахьие лоххьарча звеньяшнарча коммунистий балха боагІа лостам телаш. ОТК коммунистий собрани хилалехьа еррнгача шийтте групоех ахенешка отчеташи хоржамаши чакхдаьннедар, баьда, цига дийцар фуд ха, енва предложенеш, ль критически замечанеш йоаза йиш хилазар, хІана аьлча, цхьаь цхьаннахье оттадаза дир протоколаш. ХІаьта партноме уж оттаде деза е дезац бокъонца ховш а бацар. ХІаьта партгрупоргий дневникаш а дІайодаь хІама доацаш цІена дар. ВІарчача шера шоаш дер дІаяздеш леладе дезаш дола уж хІаназара собранеш ялхьа хьалха мара царга дІанхачийтадацар. Цу дерригне дика хьагойт хІанзара доархІаме кампани лерттІа чакхьякхара парткомо хьалхха а эша кийчо ца яьга е хІана а цу гІулакха, боагІа тІахьожам ца доаттабелга. ХІанале партгруппашкарча коммунисташа денна нахазаш вІашагІтоха, уж кхоачаш ма мероприятеш оттае, цар дІадехарен чакхдахара сарцагІалла езаш йола на сенга хьежаш Іеш я ховш дац.

Э. ЧОЛТАЕВ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

Кхана — СССР ТІема-Форда Флота Ди

ЦІе байрах делаю Тихоокеански флот. Тихоокеанцаш-морякаш шоай Даьхе бахьан бола бехктокхам кІоарга боваш ба, хІара шоай заните дахла а тІема йолча кийчонца хилийта гІерт уж.

Ракеташ ухийташ, тІема гера нхувсаш, лаккхача сигала гІетташ, гаьнарча океанашка лелаш чуйяна еча ученешка хьахул бокъонца бола мастераш, уж идейно а физически а чІоагІлу, флотсин вахарца нийслу моллагІа а халонаш нагье могаш.

Сийлахь - боккхача Даймехка тІом тІа Котаю йыкха 40 шу дизар деаде кийчлуш я Тихоокеански флота еррига а состав. ЦІнмхарча шерашка Даьхен нортамукъале а сий а лорадь болча ветераний традицеш сийленца дІахохьу тІема моряхаша.

Сийлен кхаь ордена кавалер хиннача ший даь-фронтовика сийлахьа традицеш тІехдина дІахьу гварде воккагІа волча матроса Васпле Добровольске (сурта тІа). СССР ТІема-Форда Флота отличник а, радиометристий бащха-динача отделене командир а волча цунна лоархІаме бокъо еннай «Варяг» яхача ракетни крейсер тІа гвардейски байрах хьалтьайе.

СУРТА ТІА: торжественни минут: нема байрах а гюйс а хьалтьайяр.

С. КОЗЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДАЬХЕН ТЕШАМЕ НИЗ

Советски Гераашцарча Низех дІахада йиш йоацача даькъа — СССР ТІема-Форда Флота декхар — форда-океанийн оагІорахьа ший Даймохк тешаме лорабар. Шайна тІадила из Іаьмате бокхе пачхьалхален лоархІам бола гІулакх сийленца кхоачашду цо ше [illegible].

Советски Іаьдал даккхара доаттабаьча хьовсама юкъе, хьона Советий Республика гера бе а долаш тІатийІачь дунен халкъашта юкъерча реакцех чурча контрреволюцехи лорабеча дилла дакъа лийцад революционни фордахоша.

Лаца доагІаш дола дакъа лаьцад Советски ТІема-Форда Флото, из аьнхача гІоне дена 40 шу дизара юбилей шерра белгалъяккха кийчо еш вай мохк а деррига прогрессивни адам а дола, фашистски гІаьрахой эша а бахь аькхача коталонна юкъе фашистски агрессорашцара тІох болабеннача хьалхарча дийнахьа дІа нун тІаьхьара зали ялалца йолче хана хаддаза майра летад флот деррагача фордаш тІарча тІемашка. Цун нилаша форда тІара тІемаш деш а форда десанташ хувшеш а эффективни гІо даьд лаьттарча бІуйна моастагІчун фордий йистошкара группировкаш йохаеча, толаме летад моастагІчун фордаш тІа гІолла моахьаш дІа-юха кхухьа наькъаш къовларан ший хи тІара коммуникацеш лораяран.

Ленинград, Севастополь, Одесса, Керчь, Новороссийск лорача верттарча низашта юкъе бар форда тІемахой. Уж дийтаб мостагІчох Киеван Старн Русаеи юхе. ЦІий, Іоахийтад Москвеи Сталинграде лорача, штурм ьйа Берлина. Миччахьа тІемаш деш шоаш хилча а, массови турпалал, майрал, йоахьал, денал, лайга тІема гоезал гойтай советски фордахоша.

Дунен моллагІа тІом чакхбаьнна дукха ха аладехьа юха тІайхар империалистически реакци Советски Союз хІанахьара хьакъехьарча ший планашта. «Коммунистически кхерамах» дола лозунгаш духьала а лувпаш, «советски оагІорахьарча кхерамах» дола доацараш харцдараш хьаа а хьедош, низашта перегруппировке е волавелар США керте а йолаш йола империалистически пачхьалкханаш, шерра хьае болабелар Советски Союзан кхыча социалистически пачхьалкхен голахьа тІема базаш, вІашагІьехкар агрессивни блокаш.

Атлантически, Тайнача, Индийски океаний, Средиземни форда хиш тІа хьалий цар атомни хи кІал гІолла лелача кемай стартови позицеш йолен США а кхыча империалистически пачхьалкхений а кемай йоккхийча авианосци ударни группаша маневраш юй районаш. США, Англе, Франце дилла океанашка патрулированни еш долча хи кІал гІолла лелача кемаш тІа латт яскарен флотен доалахьарча цар стратегически ракетни арсенала дикка доккха дакъа.

США дилла а шерра кайда мйбаьб ший форда тІарча тІема низех шантац яра. Кхерам тІатувсара, халкъашта экспанси ярен уж тоІадарен герза хьисапе, Пентагона кулгалдоште хетачох, шерра могаргда агресси яран «йоккхача тхьоплара» чакхьяккхарал шоай хьашт долча хана сихха форда йистерча моллагІча пачхьалкхен неар тІа даха дІаотта а. Цу хьакъехьара масалаш дукха да. Цар хьагойт, империалисташа леладу агрессивни гІулакхаш социалистически пачхьалкхенашта духьала дерзадаь хинна ца Іеш, кхыча мехкашкен халкъаштен духьала дерзадаь а хилар. США а НАТО чудоагІача кхыча мехкаша а шерача масштабагІа еш латта тІема кийчо бокха кхерам ба машара а Іаьттана а.

Кхетадеш да, цу хьалашка Советски Союз ший обороноспособность, цу даькъе форддий а океаний а лостамаш а, чІоагІьяра тІадерзадаь дола гІулакхаш ца дича ярйоацаш хинна хилар. Цу гІулакхех цаІ дир дилалга диллача верда дола, ший технически Іаланцдара — даькъе хІанзарча ханарча тІемо дІадехаршка хьежна дола ракетно - ядерни ТІема-Форда Флот хьадар. Цунга в Іилмана, техникана, производствана эттара тІехьара наравдьнераш чулоацаш йола хІанзарча даьара тІема техника. Атомни энергетика ракетни герз, радиоэлектроника айхха цхьай таръеш а йолаш а я хІанз вай тІема кемашкех цир герзий системашкен Советски флота хи кІал гІолла лелача лодкаш тІа, форда тІа лелача кемаш тІа да ухаара гера, гаттара тайп-тайпарча гІулакхашта лаьрхІа йола чоалхане технически системаш. Уж да тІема низ бокхи болаш а, хІаьта форда тІа делара йола автономность шерра йолаш а.

ЛоархІаме да Советски ТІема-Форда Флот вай хана гаьнна дІадаха а практически моллагІа гІулакхаш кхоачашде торо йолаш а хилар кертагІдаккхар. Цунга торо кхаьчай деятельноста качественно кердача тайпага дала — Дунен океана, хьалха доазув доацаш империалистически флоташа доал деш хиннача, гаьнарча районашка тІема кийчдала а хьалхашка уттта декхараш кхоачашде а.

Флото хІара денна Іомадалара деш дола гІулакхаш да тахан океанаш тІа гаьна походаш яр. Вай флота кемаш го йиш я Атлантике, Тайнача форда тІа, Индийски океана тропически шеронашка, Арктика бирсача шаьнга юкъе — массанахьа кхерамаде чІоагІъяра декхаро, Советски Союза а цун союзникий доттагІийн а пачхьалкхен хьаштаьта эшнача.

Советски флот шерача океански аренаш тІа даларо, оборонни потенциала лоархІамеча компонента хьисапе из цига дІачІоагІдаларо совьхьяр Советски Гераашцарча Низий моллагІча оагІорахьара а хьаннагІво а еш йола агресси юхатоха торонаш. Цо оттамий тІехбаьна довна дигара е лата кийча а болча малхбузехьарча стратегашта хьалхашка СССР, цун союзникех, доттагІех лечача дувцилга а йоацаш цу сахьете хІама юхатохаргхилара проблемаш.

Белгалдаькхача бакъахьа да, советски флот детІаахари цо леладу гІулакхаши США а НАТО гІолларча цун союзникаша а леладета гІулакхашка хьежжа хулаш хилар. Хьалха а дукхаза из нертагІа ма даххаре, СССР яц тІема кийчо яра нахал тІехьила гІерташ.

СССР а социалистически доттагІаш кхыча мехкашта а тІахьожаь йола американски ракеташ Малхбузен Европе дІаоттаяргІа империалистий оагІорахьара нхерам тІаьтІа даххуш латташ хилар бахьан долаш, СССР оборона министра Советски Союза Маршала Д. Ф. Устинова укх деношка зайлени ма яра, Советски Союзо дукхагІа хилийтад США йистошка лелаш дола ядерни ракеташ, борта тІа латта хи кІал-гІолла леле лодкаш. Шоай характеристикашка диллача — низал, нийсал, США территоре тІарча объектаьшна дІакхоачадаларга хьежарга тІаккхача эшача ханага — форда тІа базированни йолча советски ракеташ тІаоттабу ВІашагІкхийттача Штаташта Европе дІаоттаьча американски ракеташа Советски Союзан цун союзникашта тІаоттабечоа нийсса кхерам.

Форда тІарча тІема кхоаш еш йола кийчо нийса еш а аллийта гІерташ, американски политикаша кхераю дунен общественность Советски Союза ТІема - Форда Флот дегІаденад, хІаьта цун торонаш сов а яьнний, яхаш. Амма советски флот чІоагІдалар, из дина ца доалаш, США а цун союзникий а флота низ совбаларагІа даь хІама да.

Советски Эскарах а Флотах а цІанхха пайда ийцабац наьха территореш хьалуацара. Советски Союз даллала хьнаре а деррагІа а духьала хиннай океански ареналшта милитаризаци яра, цунна доазув оттадара хайдда йола конструктивни инициативаш уттаьй, из раьза хиннай ТІема-Форда Флотий гІулакхашта доазув оттаде, тІема - форда герза доазув оттаде а кІезиге а, вІаши бола тешам совбаккхара деча гІулакхашка [illegible] океаний акваторешка чулацийта, Средиземни форда тІара ядерни герз тІаьдоле кемаш аредаха, Индийски океана тІа деш дола тІема гІулакхаш кІезиге, кхыдараш де.

Амма уж ерриге предложенеш США, НАТО кхыча мехкий оагІорахьара юкъ доацаш йисар.

Советски тІема политика чулоацамах, советски тІема доктринах къаьгга дІаяьннад КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьхехьарча Совета Президиума Председателa К. У. Черненко. «Вай дац тІема кийчо яра нахал тІехдовла гІерташ, — вайнад цо, — вай дац воай лаІам кхычарна кечбоала гІерташ. Амма этта тІема кийчо яра йола равновеси вай йохалйтаргьяц. ХІаьта цхьанне а ма хийла вІалла а шемо; вай дІахо а йоанхо ергаш воай махка обороноспособность чІоагІъяра, доша дагарча авантюристий дІоалдена нортош делдара вІаш йола средстваш воай хиланйтар». Цу средствашта юкъе да социализма котвлонаш океанаш тІа лорайра декхар кхоачашде даим кийча дола Советски ТІема-Форда Флот.

Адмирал
БОНДАРЕНКО Григорий,
СССР ТІема - Форда Флота Главнокомандующи заместитель.

(АПН).

• *МИШТА КХОАЧАШДУ ТІАЙИЦА ДЕКХАРАШ*

ГІУЛАКХАШ — ТАЙП-ТАЙПАРА

МагІалбикерча боахамашта юкъе эггара эсалагІа доакъарий кхоачам болаш дІадахача Іаьна кІал бахабар ГІ. Ахриева цІерагІча совхоза хьайбаш лелладераш. Кхьыметтал ча а кІезига дар совхозе, йокъал етта из бола ялаташ доар бахьан долаш. ХІаьта а кхьгхакхьарчул дикагІа шоай доахак Іаннтара даха вІаштІехьдаьнар цар.

— ДІадахача Іай доахан кхоабача тхова чІоагІа новкъостал дир доакъарий цех болх беш хиларо, — дувц совхоза воккхагІволча востехника Волтунаев Альмаза — Цо торо еллар долаш долча доакъарах кхом беш пайда еца.

Оалаш да: Іай кхаборге хьежна хух аьхки Іатта маша. Из кица бакъхилар гойташ да ГІ. Ахриева цІерагІча совхоза доахан лелладеча ферма коллектива балха хьожаш. Из дина лоархІаю пачхьалкхьан планех а тІакийцача социалистически декхарех а. Совхоза доахан кхоабараша толамца кхоачашдаьд укх шера хьалхарча алх бетта шура яккхарен из пачхьалкхенга йохкарен декхараш. Вахача махкара кийца 43 тонн а тІахьа дІадаьрхІача пачхьалкхенна дІаенна 224 тонн шура. Из хул ах шера планал 49 тонн дукхагІа.

Совхнарчул белггала дикагІа да фермерча доахана маша укх шера. ХІара дийнахьа заводе дІайоаьйт совхна укх хане хиннача шіи центнер дукхагІа шура.

— ВІаьсти доахан арадалхачул тІахьагІа а цар маша лакхагІа хургдолаш леладеш хьадоагІа тхо, — йоах ферма заведующе Абаев Муссас. — Горох а ушш кен дІабийнача кхай тІа доаладаьд оаха детта доахан юххьанца, хІанз судана дІайийнача моттигашка доажаду. Цул совгІа, массе а хана моша доакъар тел. ХьалхагІа керда хьекха суданхен люцернен телар, хІанз шоалагІа хьокхаш йола люцерна тела.

Ферма коллектива болх тоабара новкъостал деш да хьайбаш леладераша юкъе социалистически ях лелаара а динагІа болх бераш моральнон материальнон белгалбахара а оттадаь хьалаш. Ферма белхлошта юкъе лаьрхача яхье хьалха латташ хьабоагІа доаркаш Ражапова Зезаг, Чичаева РукиаІат, Ахметова Танбат.

Долаш да ферме салаІара эшар а. Керда нийца телевизор радиоприемнини я. Дешаш газеташ, журналаш да.

ЛаьрхІа Іана кийчо еш ба совхоза къахьегамхой укх деношка. Доакъарий цех тоаярда дІаболабаьб укказа доахан латта моттигаш Іака кийчъяра болх.

— Укх шера оаха лаьрхІад доакъарий цеха деррига доакъош болх беш хилийта. Соахка ча кийчду дигьа мара лацар оаха пайда эцаш, — дувц совхоза директора Хасиев Хазбе. — ХьагІадоагІача Іай бола беш хургья доакъараш вІашагІьадеш а баьнадаараш оаташ а йола агреташ. Цо торо лургья деррига доакъараш доахкана дикагІа хьанхаргдолаш кийчдеш дІатела.

Геттара лоархІаме да цхьакха а. Кхы ца хилийта лаьрхІад оаха совхна тхоай боахаме доакъараш ІалашІдеча хинна кхоачамбоацараш. ДІадахача Іано кхетадаьд тхо. Нийса ядора Коригова Ванате «Іай доахан латтача хьатІа а эза дІаоттадаьр мара кийчдаьлархІа дагІац доакъар», — лхаш. Укх аьхки оахош мел кийчъю йол доахани жан латтача моттигашка хьатІа а яхаш аргІаш ду оаха. ХІанолахьа 230 тонн йол дІаоттаьй ферма коа, дукхагІьар люцерна а йолаш. Лабораторе технача лакха динал йолаш лаьрхІай из. ХІана шоалагІа люцерна а судана а хьокхаш йиь бІаь тоннага дІаккоачае лерхІ оала Іай доахана лаьрхІа йола йол. Жа латтача хІара моттиге дІаоттаьй ткъо тонн йолаш люцерна йол. Іа хьатІакхачалехье 40 тонн йолаш йол хургья хІара отарашка.

Дика хьалхулаш латт силосе йола тьяжІнаш. Доахани жан латтача моттигашка дІайолларгьа оаха из а. Цу балха кийчо еш да тхо хІанзехьа.

Ер пятилетка чакхйоалаш лазараш дола доахан дІа а дахха, динача фух йоаа доахан доаладаь тхоай ферма эргалкка лаьрхІа да тхо. Из лоархІаме декхар кхоачашдара къахьегаш ба совхоза специалисташ.

Нитта лел болх, дог а лазаш массане ше-шийга кхоача йоанхо эча, Атта доапача шоашта хьахкашка оттадаь декхараш толамце кхоачашдеш хьабоагІа ГІ. Ахриева цІерагІча совхоза фермера доахан леладераш. Цхьабакъда, масалахьа лехац гІулакхаш нитта...

Тайрна дукъ мара юкъе доацаш улл доалахарча «Кавказ» совхоза шурийна доахан леладу цхьоалегІа ферма. 550 бежан да укказа, царна юкъе 216 етт я болаш. Лазараш доацаш доахан да уккахзара зараш. Іалама хьалаш дикагІа деце, вотІа вІалле а дац цу ферме.

ХІаьта а тІаІйца социалистически декхараш меттел, укх шера доахангара шура йинхарен из дІаллярен пачхьалкхен пландш кхоачаш ца еш, района тІехьа латтарашта юкъе болаш хьабоагІа «Кавказ» совхоза фермера доахан леладераш.

Укх шера хьацхарча алх бетта пляннах 220 тонн шура лакха езаш хиннача, ферме лаьккхар 149 тонн мара яц. Вешта аьлча, 68 процент мара кхоачашьаьнац ферма хьалхарча ах шера шуре лиххара план. Кхы дукха дикагІа лелац из пачхьалкхенга йохкилга а. 120 тонн мара яц цу хана пачхьалкхенна дІаенна шура, пяанах 155 тонн дІаяла езаш хиннача.

Кхы а кІрчагІа хул сурт ферма укх шерара болх дІадахача шерача нийсбича. Масала, укх бетта ферме хІара дийнахьа йоанхка шура 200—300 килограмм кІезигагІа я сийна июль бетте йоахкаш хинначул. Цунга хьежна кІезигагІа я ферма коллектива хІара дийнахьа пачхьалкхенга йохкар а.

Шоай коллектива болх нитта ледара лелара бахьанех ферма заведующа Томсо Маьхьмадгире дувц:

— ДІадахача Іай вІалла дІейилла йол йоацаш Іантара даьхад оаха доахан. Соахка кхьметтел лерттІа салос а яцар. Доакъарий кхоачам ца хилар бахьан долаш чІоагІа гІелденна, кІалдиса долаш бІавстанта даьлар фермера доахан. Цхьадараш лен моттигаш а нийсъелар.

Ферме доакъарий цех яц. Совхозе кийчъеь гранулаш, даьккха баьца хьоар эггара тІехьарча аргІанна мара тхо ферме хьакхачац, тхо гаьна хилар бахьан долаш.

Ферме цхьаккха тайпара механизаци яц. Доахана доакъараш дІаеулга, кхийш цІенделга, кхыдола деррига балхаш кулг-кара де дезаш хул. Из чІоагІа ниэтъала хидарах болхлой дІаух.

Укх тІехьарча хана даьгІенашка доахан латтача хьатІакхуьхаш царна моша доакъари охьа мукхи тела болабеннаб совхозе. КІезиг-дукха тІаетталла йоланнай шура. Цхьабакъда, фермана хьалхашка латта декхараш кхоачашдара гаьна ба шура тІанхетара бовром. ХІанз доахан латтача а гаьнара тракторашца хьетІакхахьа деза доахкана меладу хий. Трактор ехе е кхыча бахьанех ханнахьа царна хий ца моладеш моттигаш нийслу. Из деррига а Іатть ферма балха, хьайбай машина.

Уж бахьанаш да совхоза нерттера зоотехника Агиев Іийсас белгалдоахараш а.

— Укх шера цхьоалегІча ферме кхо арадаккхара механизаци е лерхІаш да тхо, — йоах цо. — Цо кІезиг-дукха аттача боанккаргба доахан леладерий болх...

Цхьабакъда, укказа механизаци елга тахханалца дІадоададац. ХІаьта Іай доахан кхабара ферма кийчъеш чакхдаха дезараш дукха бала да. Иаса ха кІезига я.

Иштта эргаш да шин ферма гІулакхаш, балха хьалаш цхьатарра дале а.

А. ХАРСИЕВ.

ХЬАЛХАЛАТТА ОПЫТ — МАССАНЕНА

БЕРКАТЕ ГЕКТАРАШ

Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза кханкара балхаш дерана 2107 гектара тІа кхедаьд гурахьа дуъ хІаа мукхи, 183 гектара тІа кхьйола культураш.

Чуйица йоалам латт ялатий культураш, хьалхара итогаш ю ха хьетІаеттай — юкъера лаьрхІача 36 центнер даргда укказа ца бола ялат гектара тІара. ВІаштІахьа, дика, сихха тоалашна чуяц 1984 шера хІа бола ялат.

ХЬАЛХХЕ вІашагІъеллай колхоое дуккьал 24 комбайн а йолаш йола уборочно - транспортни комплекс. Комбайнаша ца соцаш болх белга а кхай тІара ялат ханнахьи хьатта дІакхоачаделга а Іалашдаьд брезентаьца герметизаци яьча 15 автомашино.

Комплексана керте оттар колхоза председатель Ю. Я. Зиборов. Комплекса начальника заместитель вар партнома секретарь В. П. Коркунов. Цо лелабора идеологически культурно - бытовойи гІулакхаш дара, дийнахьа баьча балха итогаш яра, моральни а материальни а поощрени яра, общественни кхача телга вІаштІехьдаккхара болх. Колхоза машинни кована заведующе Н. И. Сиччинова шийна дІатІайийцадар техникага хьожилга.

ВІашагІъеллар низ бола, оцаш йолча техникаца, запасни оатхалашка дика Іалашь ремонтни звено.

Къаьстта белгалдаккха дезаш хІама да, деррига ялаташ чуяцарца дувзадена балхаш, цу даьнье ялат а хьокхаши оардаши юкеюсача хІамашта транспортировка яр а, колхозе духхал шоай ниэацен техникацен деш хилар» цхьанкха колхоза член воаца саги цхьанкха а наьха автомашинаш юкъейоацаш.

БАЛХА темпаш лакха хулга Іалашду массехи фанторо: дика кийчо йолаш, опытни, цхьай колхоза езаш ба механизатораш; техника дика ремонт яь а мел эшачунца йиза комплектованна яь а я; лакха ба кхебаь хьувкъам; ялат хьоклача а оардача а дакъа лоацараш дика Іалашбу нхачанца, салаІара эшаш мел дар лоаттаду, культурно - массови болх дика чакхбоанх, моральни материальни поощрени ю.

БаьцоагІаш лелаеча цехе юкъейоллаьй коллективни подряд. Ялат чуяцаш хинна цун шиьъе а звено ялат чуяцара болх лаккхача темпах, амма сих а ца луш бе гІерташ яр. Кхай тІа цхьаккха ка, цхьаккха фийг ца аллийта гІерташ бар механизатораш, ялат геттара лоха а цІена а хьокхар (12—15 сантиметрал лакхагІа яцар кхай тІа юхеюсаш хинна юхкаш) — йоккха хьайбаш леладу ферма ма йий колхозе, хІаьта цуппа ма эшай дукха ча.

ХІара гектара тІара 20 центнер даькхад ча из хІанзе хьегул а даь аргІаш а даь дІаоттадаьд, хІаьта из дина толам ба.

Сахилча деза садовлица бІарччача дийнахьа чуяцар ялат. Комбайн соцае бокъо яцар технически бахьанех нара. Нагахьа саина из хІама де дезаш моттиг нийсьелча, комбайнераш ІохувІар штурвальней метта, хІаьта нитта штурвальнеш комбайнерий метта а. Комбайна чура ялат машина кузова чу Іочуднхийтар комбайн лелашне, из лаьгІо а яхийте.

Хоам ма бинте, эшшача сихха кхоачар комбайнеки екипажаш йолча «сиха технически гІо», ехар сихха тоайора.

Ялат массанел дикагІа кхе а даьд дукхагІа чу а денад Козлов Виктор керте латтача шоллагІча отрядо. 366 гектар йолча майдан тІара чудена ялат хІара гектара тІара 40.6 центнер йолаш да. Комбайнерашта юкъе лаьркача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Калтан Иванен Емцов Иванен экипажаша. Царех эшпажо хІара денна бункера чура автомашина кузова чу Іочухецар 500 центнер а кхы дукхагІа а ялат. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 40 центнер ялат оардар хьалхарча отрядацарча комбайнераша даси вокх Мамилоттіар, Попов Васкле, Маринычев Александре, Литвиненко Александре. Къахьегама оасарле лакха йолаш боре болх кхоачагІча отрядацарча Подберезин Александрен Безребров Николаен экипажаша. Норма кхоачашйора хІара денна.

Шофераша юкъе къаьстта дика бора болх Чаниев Хьасанен Безребров Викторен. Масала, Чаниева комбайна кІаллара тоне дІадекхьа ялат 700 тонн да.

Хьалда латтарий агрегаташ тІа екаш яр карара-карара цІе вымпелаш. Цар сийна центральни усадьбе урагІа ухийтар сийлен байрах. Царех ядора лаьрхІа арайоахача «Къахьегама листокаш» тІа. ХІара денна дІатехлар царна премеш.

КОМБАЙНАШТА кІалхара хьадакхьа деррига ялат тоне доагІар. Укказа дийнахь а бус а боах бора из цІендеш, кийчдеш.

— Ялат цІенду оаха «ЗАВ-20», «ЗАВ-10» яхача агрегаташца, — дувц агронома - семеновода Анисоменко Валентинас. — ХІара дийнахьа кхоачар токе 700 тонн ялат. Ялата цхьедола дакъа хьадаххьаше кирга чу дехнар, дикагІдар пачхьалкхенна дІачулора.

ТІоадал дукха йоалаш а хулар токе хьаххухьа ялат—кхашта промосаши обкосаши еш аьрдар. Из ялат цу сахьате «АВМ-0,65» яхача ялат доккадеча агрегата чу додар. Ялат чуеца доладича дела кондицега кхоачадаь цу тайпара дола ялат 700 тонн да.

Комбайна тІехха лел деррига ча хьагул а дий цунах аргІаш дераш. «Комбайн кхай тІара дІайоаллаше, нохаро боал тох» яхача принципагІа болх а беш, минеральни удобренеш а тайсе, кхаш аха болалу лаьтта леладераш. Укказа дІаюв шоалагІа юх хьажкІаш, борц, гречиха. ШоалагІа йийнача культураш дукха хІама ца. Эшшаш 700 гектар лоац. Ялат кхедераш тийша ба шоаш борцен гречихан цхьаькха хьункъам чубахьаргхиларах. Кхача мег хьажкІаш а.

ЛАИКХА мах бу специалистана чуденача ялата. Цар лерхІ цу деррига дІадувча фун хьисапе пайда яц беза аьнна, вешта аьлча, Сунженски района деррига бояхаиац Іаланцдерга фуна.

Къаьстта лоархІаме да фу дика хьуакъача сортагІа хилар. БорхІ сортагІа дола кІа из кхедаьди боахамо укх шера — 4 сорт тритекале, шин сорт маьнха. Шоай боалам Іалашбара а дика къаьлийтад кертерча агронома В. Поповас кулгалдеш болча колхоза специалисташа. Опыташ а еш, «колос-80», «партизанка», «бахадур» яхача а кхыча а сортегІа долча кІи 50—55 центнер чуеннай хІара гектара тІара. Цу сортегІа дола кІа йоккийча майдаш тІа дуврга укх шера.

— Хьувнкъам лакха хилар торо хулийт тха тІаийцача декхарашна цІаьнха а хьаш,— йоах колхоза председатела Ю. Зиборова. — Оаха лаьрхІад пачхьалкхенга 10 эзар центнерал кІезигагІа доацаш кІа дохка, план 700 центнер [illegible].

Кхы цхьаькха дешах дуцаргда: мишта вІаштІехьдаьннад комплекса кулгалхой ерригача подразделеней болх села дика чакхбаккха? Цу хаттара моп делар Ю. Зиборова.

— Бувзам нийса вІаштІехьбаьнна ба тха, оперативно болх беш я диспетчерски служба, цо ший бе леладу ерригга звенош вІашкаувза тавш. Практически радио а телефони а бувзам дика лоаттабу оаха подразделеней беррига специалистащтен кулгалхоштен юкъе. Тха дилла йиш хул кІезига мара ха а ца йоаеш, аз-аргІар, дІа-юха хьожача юкъа моллагІча событена тхоай влияни е.

ХІанз укх сахьте ялат чуцара балхаш дІахо даш-ба колхоза лаьтта леладераш — чуац кеи, чудахь бецадаараш, коартолаш, доакъар кийчду, тІехьа кхачача а шоалагІа йийнача а культураштa аша гІулакх ду, гурахьа юа культураш дІае лаьтта кийчду.

Б. ПРЕМЫСЛЕР.

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузаш

ДОТТАГӀИЙ ЮХА А ВӀАШАГӀКХИЙТАР

...Цхьан дийнахь ший архивего хьожаш вагӀар тӀема а къахьегама ветеран, гвардин капитан Халухаев Берса Мехьмад. ШӀахьха цун бӀарг тӀаьттар дукха нах тӀабагӀача цхьан карточкана. Хьанйцар ца из, дагалуца эттар ий ка, цу тӀа багӀа нах...

Тахан санна юхадуьхал даре 1945 шерара гӀозача май беттара Чехословаке хинна хоза маьлн хьежаш, гӀийло мух хьекхаш хинна бӀаьстанара ди...

Цу карточка тӀа вгӀа чехословацин йийг дагаьхо бордбордагӀа велевлар Мехьмад. Юха а дог тохадолийташ дукхьаьттар цу денга кховчаш диъ шера гаргга ший бе биийза тӀема никъ: Малгобехера аьнна, фашистий гӀаьракочуйца бирса леташ Берлине кхаьчевар Мехьмад. 29 апреле дар из. Берлина гонахьа деьнкхача Тельтов олача канала гонахьа фашистаьш яь Ӏалеьмате чӀоагӀа обороне юкъе аьнне декхар оттадир вай селташта командоване.

— Из дар сатоссаш латтача хана, — аьаш дагалуц Мехьмад тӀема уж тӀехьара денош. Тельтов-канале аьрда берда гӀарча наблюдательни пункте вар со. ХӀа аьнна вай бӀухой дехье барда тӀа боала аьнна дӀаболалуше, сона бӀаргаьйра салтий боабеш лелача фаус - патронникий групп. Цу саьата тхоай артиллеристий подразделенеге фаустникаш бола моттиг дӀаьвехкар аз, уж болча йоккхий топаш тохилга а дехаш. Дукха гов ца еш йозаль дӀайаькар ши бӀаь совгӀа фашистех латтеш йола из тоаба. Из бехьан долаш аьттув белер вай бӀухой цу канала дехьара берд хьалаца.

ӀалеьмахӀ хана е бирса в тӀемаш дар уж фашистки столице хьойвакхаш летттараш. Кхы де хӀема в доаццаш, шоай са дехка летар фашистех.

ШолгӀача май ерррига Берлин вайчерга яр. Бакъда, шоай столице Берлин вай селташа хьалаьцалга хоашше а, тайп-тайпарча кхыне моттигашка боенго леьца ахка санне бирсбенна хьувзар фашистех. Цар леьрхӀа хиннадар Чехословаке столица — Праге эккийта.

Чехословака капкъо а цун кулганхоша а дийха вай Главни Командоване приказагӀа 3 мая чехословацки капкъа оарцагӀа дахар вай эскар. Цунца вар капитан Халухаев Берса Мехьмад а. 9 мая чехословакашта чӀоагӀа дукхаезаш йола Злата Прага фашистех ӀацӀенйир вай селташа. Ший новкъостаьца уккезе дездир Мехьмада Котапон ди. Вай селташте маркӀабетталора чекхаш а словакаш а.

Прага мунъальнккачул тӀехьагӀа, цунна 4 километр мара гаьна йоаца уллача Небушица оалача юрта сецар вай гарнизон. Цун комендантте помощникалле хьожаекр Мехьмад. Кест-кеста вай селтий болча хьошалгӀа укар юртера нах.

Вай селташта а чехословакашта а юкъе этта цӀийца чӀоагӀдаь хоашал, доттагӀал, из Котапон ди дукхача хана диц ца луш дагалеттаргдолаш цу юртарча нахаца карточкаш дехьар вай селташа 1945 шере 15 мае. Царех хӀарена тӀа капитана А. С. Сокопоа яздьдар ер дешош: «Вежарашха дола чехословацин халкъ дегакхабера ЩӀеча Эскара бӀухошкаран эсалрашкарен. Праге, 15 май, 1945 шу». Царех цхьан карточке тӀа Мехьмада кара вгӀа чешски йийг Марсела, кхьиун тӀа Мехьмада юкъе вгӀа Ярмила яха кхуаш йоагӀа йоӀ. Из карточке дар Мехьмаде бе дехьлар, цун уйла кхоаьр.

ХӀана фу дец, миччахь бакаш бе-тоьгӀ уж? Уж хеттараш тӀадола нахьяти уж карточкаш дӀадахьийтар Берса Мехьмадо Чехословакe. Дукха хана ялелекъ укхан наьхате жоп луши ший дезалца Мехьмад шоейцига хьошалгӀа веххаши письмо дейтар Темашкова Ярмилас. Из дар ши шу хьалха. Ший сесагаца Тамараци йийигаца Мадиницаи Чехословаке вахар Мехьмад.

Пражски вокзале поезд дӀахьовчача хана дукха наъ бар ахчарна духхьала баьхка. Масеара гӀоазъкына яр цхьа ккакег. Из яр Темашкова Ярмила. Цу саьата машинашта тӀа а хоашабеь, ший цӀабигар цо Мохи-ГӀалгӀайченера баьхка беза хьеший. Дукха дар цу дийнахьа цар шоайле дувца а дагеланэ а хӀамаш. Цига Ярмилас хьаьхкар цу гаьнарча хана, капитанаца Халухаев Мехьмадаца шо вгӀаш деьникха ӀажагӀдаьнна карточка.

.Массехк ди дехьлар цу хана Берса Мехьмада дезала Ярмилаи цун мар Ярославни волча хьошалгӀа, дукха нах узар цига Мехьмад дагаоагӀаш берех. Прагера бехьар 1945 шера бераш допеш советски бӀухошца карточкаш дехьа нах.

Советски бӀухой дӀабехча боахкача вежарий кашамашка вахэ эшаш деккар Мехьмада массехк минута ьеккар бейнарий сий деш йист ца хулеш латтеш, юха а уж мара ханаш, ший хьамсара новкъостий дагаухаш. Къамарча доттагӀашца базам биев, кердa доттагӀал тесса цӀавера Халухаев.

ХӀаьта укх деношка ший мареца Ярославаца М. Б. Халухаев волча хьошалгӀа ена Ярмила. Бокхий хьоший беш гӀанйцеб уж Мехьмада дезала меттел, цун лоалахоша, гаргарча, боазача - базача нах. ДӀа-хьа кхувлеш Мехьмада йоахийтар цхьна Мохи-ГӀалгӀайчем хоза моттигаш. Хьовшет а фусамдахь а лехьца передаче кийнъаш я грозненски телестуди.

— Советски а чехословацин а халкъашта юкъера вошал цӀийца чӀоагӀдаь да. Сона цӀаккха дицлургдац уж тӀема бирса шереш, тхоай Даьхе фашистех мунъальнихка советски салтий. Дунен тӀа йоахкача хана дицдала йиш йоаца доттагӀал да вайна юкъера дар. Уж дешаш оалешь тха... тха Злата Прага фашисташка йола ца йиттераш, оалеше бӀаргех хий Ӏедода цунна. ТӀехьагӀа оал:

— Сона дага хиннар а аз лерхӀаш хиннар а дицдеш да Мехьмаде дезалца, Мохи-ГӀалгӀайчем нахьъегамхоаца оаза бувш бола базам. Тхом хинна тха санне хьошаш тесса доаза ма хилва дуне тӀа цаьккха а.

В. АБАДИЕВ

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) Ярослав, Ярмила, Мехьмад, цун сесаг Тамара.

И. ПЛИЕВА сурт.

КЕРДАЯЬККХА ПРОГРАММА

«Пролетбата» цӀерагӀча культура ЦӀагӀа болх беш я цинъ вокально - инструментальни ансамбль. Царех цаӀ «Старогрозненски» УВР-а я, вож — культура ЦӀен. Керарча хана шаккха а коллектив шоай программаш юзаш я Сийлахь-боккхача Даймехка тӀем тӀа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара хетадаьча иллеща. Цух совгӀа, уж ансамблаш шоай программаш йовзийта дагахьа каст-каста кхе хул къахьегама коллективаш йолча. Масала, езасина тӀанйпар ансамблай репертуар «Нефтяник», «Родина» яхача совхоза болхлоша, Грозненски гарнизона бӀухоша, иштта цар концерташ деннад С. М. Кирова цӀерагӀча культура салаӀаре парке.

Коллективай программа кхы тӀа ЙӀаьхагӀа хьийта гӀерташ дукха къахьег цар кулгалхоша Колодин Сергейски Лазарев Сережаси.

«Тхола машар аш!» — цу дешаша чулоац коллективай бахха лостам.

С. ОСМАНОВ.

ВОРХӀ БЕТТА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

ЦхьайтталагӀча пятилетна диъалагӀча шера къаьстта дика къахьегаш ба «Южэнерготермоизоляция» яхача комбината Грозненски участка болхлой. Шерра социалистически ях йоаржальча цар тӀехьхоачашду шоаш уиз шера тӀанйца декхараш. Дергтача технико - экономически хьокхамий ворхӀ бетта план кхоачашъярах рапорт деннад цар 24 июле.

Участка болхлоши дукха теплоизоляционни белхаш даьд «Грозэнерго» электростанцешка. Яхье хаддаиза хьалха латташ ба унхаза изолировщицаш Судорнина Нина, Макашева Зинанда, Кадырова Халимат, Савченко Нина, Усмаева Табарик, кхыбараш. ХӀара сменегӀа нормаш 110—115 процент кхоачашъю цар.

Х. СУРУДЖАНЦ.

• БОЛХЛОЧУН УЙЛАШ

ДЕРРИГА А ТЕРКАЛ ЦА ДИЧА

Карабулакски рудай йоашача материалий заводе аз болх бу ер цхьайтталагӀа шу да. Цхьадолча шерашка производственни план кховчаш ца еш, тӀехьаюсача предприятешта юкъе йолаш хьаецай завод. ХӀанал из мишта? Цхьан дешаца жоп даь ла хала хургда цу хаттара. Са а соцаш болх беча цхьаболча нахьа а дагардар дувца хьежарг са со.

Эттара хьалха дисциплинах ала деза. ХӀара шера дукха нах дӀаух заводера, царех цхьабераш балка хьалаш леттӀа па хилар бахьан долаш ух аьча, хари а хургац. Хьалаш-м вочарел а воргӀа да таханарча дийнахьа а. Уж тоаде ра дукха сагота болчоа тара бап тха кулгалхой. Кхыметтел мала хий доапаш хьвз тхо цхьадолча дийнахьа. Из мишта долга ховш ва предприяте директор Долаков, керттера инженер Арсамаков, кхыбола бехктонхаме болхлой. Из хӀана аьнна аӀаьлча хоалаш болаш жоп дап цар душ. Кест-кеста хий ца хилар бахьан долаш заводской столови наха бӀайха кхача ийбе йиш йоапаш юс. Столовех аьча: чам боапаш, дукхагӀча даьнье хьалбаа йиш йоапаш хул цига кийчбаь кхача. ГӀулакхаш гоалуртда аьха мара хӀача лап къахьегача наха бӀайха а дика а кхача хилийтара. ДукхагӀбараш массехк километр гаьна поселке ух делкъийна хӀана даь. Цхьабераша шоашца цӀаргӀара тьаькхуть. Дунта хе йов делкъийна тхо балха моттиге юха кхачале. ТӀаккха мел де хул производства?

Тха заводе 300 гаргга сар мара ваь. Фу дергдар-хьотӀ тха администраце, нагахьа санна цхьайолча предприятешка санна ши эзар, кхо эзар саг валаре? Къахьегача чахьа йоагӀаш йола йоанхо па яр Ӏатхъ балха. Укхалара астагӀа лелха йолалу дисциплина, тӀаккха цунгага дӀа ма доалой дерригга а.

Массехк дош автотранспортах. Цо лергтӀа, пахаддаш бийбал довттаярах тийша за заводе болх ритмично дӀабахер. Из ца тоьвр бахьан долаш ден-бус 4—5 сахьата болх ца беш латта еааш хул Ӏзавод. ХӀаьта, гаьнарa кхахьа еааш йий бийлел? Яц. Тха завода цхьа километр хиддал мара гаьна яц карьер. Цхьабакъда, «Кразаш» яхача маркех йола машинаш 21 мара яц заводе, царех пхиъ цӀена я, вокхаш тишъенна, цхьап дийнахьа болх биче, кхаь дийнахьа тоае еааш хул. НормагӀа йоагӀараш 27 КРАЗ я заводе. Йолаш йолча транспортага ший ма хулла дикагӀа, овсарле йолаш болх байта гӀерташ, ний дӀахоачар ху тха гараже заведующе Аушев Альмйда. Бакъда, цунна фу дургдӀа, нагахьа санна ремонтни база эсала халча, запасной оатхадаш тоьаш ца хилча. Хьакал цо, штатни распсанет 12 автослесарь эзл завода. Кхыметтел царех цаӀ вац тха гараже. Массехказа со а волаш завода собране гӀеттадаь на хоаш Аушева, лохаргба вай, сатоза, алар мара хӀама хувшаденнадац завода кулгалхой оагӀо[...]

Кхы сево новкъарле ю ритмично болх бара? Завода оборудовани къаьнен тишъенаь я. Цудухьа кӀаст-каста йохаш моттигаш енйсду из. Къаьстта вочa хьале яр кхера оаташ йола машина. Дукха ха йоапаш Грозверча «Красный молот» яхача завода болхлоша доикха новкъостал дир из тоече. Нагахьа санна цар сихен дикен из вӀаштӀехьаькка хинеаеца тамаш яр оаха укх шера дӀабахача дал бетта план кхоачашйоре.

ДукхагӀча даьнье наьна хьинар бахьан долаш дика толамаш даха вӀаштӀехьадалар тха дӀадахача ах шера. Нормативно-цӀена продукци арахецара план 105,2 проценти товарни продукци арахецара план 110 процента кхоачашйир. Цу юкъа маьхала яьккхар 943 эзар сома маьха продукци. Дикка йоалмай къахьегама оасарле.

Нагахьа санна балха хьалаш доагӀача бесса вӀаштӀехьадахаларе хьожханаш кхы а диниагӀа хургдар. Аз ма аллара, нукхи да эшараш, кхоачамбоацараш. Ма хетта яц дисциплина. Укх шера балхара 8 саг дӀавайхка вийнаь. Бакъда, бӀарча коллектив хьалйцача дукхагӀа бераш шоай декхарех дика кхетеш, уллувра наха масал телаш, предприята сий шоай сий лоархӀаш бола нах ба. Царех ба слесараш А. Лейман, В. Морев, экскаваторщик Плиев, водителаш Гагиев, Боргер, иштта кхыбараш.

Цхьал дешаш аьлча, балха хьалаш кхиле доагӀача тайпара даларе шоай бехкагӀа хӀама толха па де кийча ба тха болхлой. ХӀаьта, цар терко дукхагӀа е еш кулгалхой.

З. КОДЗОЕВ,
Карабулакски рудай йоаца материалаш хьечча завода слесарь.

Диъ шера задани кхоачашъяьй

Пятилетка задани диъ шера кхоачашъяре докхий социалистически декхараш тӀаийцад Гудермесски «Мединструмент» завода бӀаьш болча болхлоша. Царех 30 совгӀа вола болхло диъ шера задани кхоачаш а я, тӀадоагӀача шера чотах къахьегаш ва. Царех ба слесараш, коммунистически къахьегама ударникаш Гагаев Султан, Кобелева Людмила, Зелаева Айшати, полировщица Майго Людмила, аьшкахьар Мазаов Магомет, кхы дукхха бараш а. Цар массане а сурташ заводской Сийлен улга тӀа хьаттеха доахк.

Царгара балха тӀа хьожам а эцаш къахьегаш ба заводера дукхха бола болхлой. Цудухьа вӀаштӀехьдоал завода коллективa цийна хьалхашка латта декхараш хӀара бетта тӀехкхоачашде. ХӀаналехьа кхоачашъяьй по ворхӀ бетта план. ЛаьрхӀачул совгӀа арахецаргъя тиъаьх эзар сома маьхa нормативно-цӀена продукция. Вай мехкарча а доаюла араяьргӀа а потребителашта поставкаш яра пачча хьалхен план а толаме кхоачашъяьй. Къахьегама овсарле лакхъяра задани цхьа процент тӀехкхоачашъяьй. Иштта дика да кхыдола техникo-экономически хьокхамаш а.

Н. БОРИСОВ.

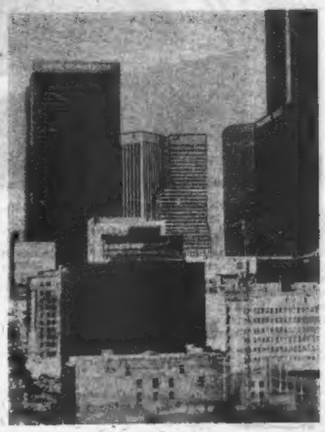

Дозуол дехьара

Ковчар дуц. Лос-Анджелес. США кхоалагӀа йола город, ший йоккхалга диллача, массе а багӀорахьа дӀа-юха дӀахьа цхьаьнкха а тайпара кхуст доаца конгломерат я, яхаш, шеъна Ӏетта санна. Дунен тӀа мел долча меттала хӀана яц аьнна. Йола рекламни проспекташ сиха я хӀама ца дайча волча наьнтахочун бӀаргаловцаш цецбаккха дикагӀа болча моттигий цӀерашца. Царна юкъе керттера гӀоръьюе йола «гӀаний фабрика» Голливуд я. Укх городе Ӏохкхий шоай штаб - квартираш мехкаьтта гиганташа «Гетти ойл», «Оксидентал петролеум», хӀаьта гобаьнкха дӀадаьржа укх Пентагона «Локхид», «Нортроп», «Хьюз эйркрафт» яхача йоккхагӀчарех болча подрядчикий йоазонаш; цар хьаду электроннагара ракетига кхачаьпца дола тайп - тайпара тӀема гераш.

Бакъдар кхыча тайпара да. Лос-Анджелес са а дикъа юш ветт ший смого, хӀаьта наьха бӀобар-м душа а йиш, дукхий классически центр йола Нью-Йорк а тӀехьа юс Лос-Анджелеса цу хьанъехьа. СагӀадехаргехи тхов-кӀийле йоацачарехи тӀанг аьнна хьалийдоай город. Уж укхаш 50 эзарнега кхачала хургба. Итташ, бӀаьш эзараш болча наьха трагеди да «баррио» яхача йоача наьха райоьна лепашта тӀехьашнех негритянски Уоттса кварталашкен, хӀаьта цигачара массехк минута нийсъ мара бац Беверли Хилла яхача бӀаьхийчар районех Малибу яхача миллионерий куртерга.

СУРТАШ ТӀА: 1). Лос-Анджелесера бӀаьхийчар небоскребаш; 2) город тхов-кӀийле йоацар ший «цӀен саг»гӀа тӀа».

АДН—ТАСС сурт.

БОКЪОНАШ ЯЙНАРИЙ ОБЩЕСТВО

ПАРГӀАТО АМЕРИКАНСКИ ТАЙПАРА

Американски священника Бенджамин Чейвиса, негрий гражданский бокъонаш бехкаш къовсам латтабечо, къамаьл даьд «Американски индейций болам» яхача организаце денал долча лидера индейца Леонард Пелтиера тадоаккхаш.

Бен Чейвиса ший чакхача опытах хов, «юридически терроризм» яхар фу. Къулбаседера Каролина яхача штата Ӏаьдалаша шийтта шу хьалха цхьаккха бехкаш а доацаш бехке вар иза цун ийс новкъости «Майка» яхаш хинача баналейна тиша цӀа йоаккха бомба кӀал а яхла йоагаира. Уж бехке хилар чӀоагӀдара «тешам» набахтара боадабир, уж а обвинитела Джей Струда лиеагӀа рехьа бар харц лоттаьлаш да. Американски вепайоазоно деча мукӀарлонах, Д. Струда процесс чакхьлебечул тӀехьагӀа хӀоант-дукха ахчаш тийнаха «тешашта». Дуненна дӀахайра Американ сий а доадеш «Уилмингтонски итталеяа» баррнгнешта яьраш вӀаштатехача 282 шу набахта бахка судаш а еш судебни фаро чакъаькха хилар.

«Иттане» керттера адвокат хиначо Джеймс Фергюсона аьлар цу хана... шо доа делдаь нах шоай политически уйлаш бахьан набахта ийсбенабар аьнна. «Цу делцa юкъе йийца варгаоацаш дукха яр харцахьара решенеш. ТӀанйль а процедура телахаь а моттигаш. Из деррига а цхьанна даькъе а нийса доаца хӀама дар».

Бен Чейвис на луш вецар набахта а. Цо письмаш кхувйитар цу хана президент хиначa Дж. Картерга, амма вокхо цхьанккха жоп а дайтацар. Фу духхьала доаккхаргдар президента, иштта йиш я ший мехка сага бокъонаш телхайташ, аь а па хеташ, саг хьалхар ший арахьарча политика элементех ца1 я яхача правительства, аьнна Ӏоттар яхча даь цхьаккха пулам а доацаш набахта воаллачоа.

Президента Р. Рейгана а, хӀамма эха а па хеташ, кхайкаду, ерригача демократически общественни декхар да сана бокъоний даьхье протесе а гӀертар, яхаш. ХӀаьта американски мехка волаш дараша, цу даьхе судебни практике а, шоай хьиштдолча тайпара когаш тӀа ма беттий цу бокъонашта.

Хоаш да, охрана вӀашагӀдолкача деша юкъе Л. Пелтиера вар из бехке веш иннa духхьал цхьа теш. Судахочо лавгӀа а тиганзар ФБР болх цӀена беш па хилар хьагойташ барана дукъпарашка. ХӀаьта дош суде дар бехке веш йола Мириам Пур Вер шийга «йотъаьм» яьшта байтар дувна йолеелча, судахочо судера арабаьхар присяжнеш! Царна дӀахаза йиш йолаш лацар, теш дехье хинна хилар. Леонард Пелтиера дукхаьла е еза яхаш хиннача показанешта ца кулг яздаша йолча юкъа, юаргьа оаха хьо яхаш из полицейскеша кхераеш хинна хилар.

Судахочо паргӀатта дора ший де бахм бар. ХӀаьта де бахм хиннар дар цхьакха зулам па даьча сага суд яр. Цуга из де деза яьхараш штата Ӏаьдалаш дар. ФуннагӀа дергдолаш а американски Фемида США гражданска бокъонаш телхаерашта дукхаш хьовсам лоаттабершта «изоляци» е эзаш хилча. ХӀаьта цу вакъера опыт а йоккха а американски Ӏаьдалий. Цу хьакъехьара масал да. «Шарлоттски тройка» а. Из бехке яр Шарлоттера юнноспортивна малех йоаганра..., цӀа аьнна кхо шу даьнначул тӀехьагӀа, вешественни улинаш дӀалла йоавача хина. Лийцараш бехке беш хинна теш шинъ вар цу процессе, хӀаьта шаккхе а уголовни бӀеха гӀулакхаш дукха лелаль а хиннавар. Цар даь лотъамаш вӀаштӀехьлоацаш нийс моттиг яр. Амма дош суде дӀачулала кийчидо, цудухьа «тешашта» цхьанна эзар доллар делар. ХӀаьта юстице министерства царна кхы кхоикха эзар доллар а зенна авиационни билеташ а яйна Мехико дӀабахийтар.

МалагӀа паргӀато я Р. Рейгана юацар? ВӀашагӀкхийттача Штаташнара «паргӀато» полицейски мундир а юхлаш я. гӀулакх ду цо ФБР. лгӀа моттиг судахочун истол да. Л. Пелтиера вар цо дола цхьаккха сагца вера дола лелаш обвинитель хул. Из лехача а корайоагӀаргаш хьо, индейций, негрий, латиноамерикански мехкашнара бахкача американций граждански бокъонаш дораярах дода дош эттача. Уж бокъонаш бахьан къовсам лоаттабеча наха кийчъаь я США Батнера юххе Маккейнен штат (Къулбаседара Каролина). набахтенаш нью-йоркски яр — «Вахьцара пасамале» Мэрионе (штат Иллинойс), цига болх беш я психиатрически изоляторш. Набахта боахкача «аьрдагӀчарна» хӀамаш етт, наркотикаш мелаю низагӀа, электротокаца низаш ду.

Цхьанне сага аргдац США, бехк боаца нах набахта бехкар, духхьале еш, Л. Пелтиерага голодовка лацийта нийш дар, кхлза хилар сий доаду гӀуланхаш лелазар законо могадеш хӀама ца аьнна. Амма хӀара дейна Америка лелача гӀуланхаша шено хийцац, цига законах доацараш лелдерашта паргӀато хилярах.

Р. Рейгана-м ма йоахарий Дублине волаш, «кхоане паргӀата бирий я».

Владимир ОСТРОВСКИЙ,
АПН обозреватель.

ЭВМ дуга кхашка

Дисплее экрана тӀа бахьдара сердал ийккхар. Цу тӀа дика та а гуш лоацача бӀоагӀилга хьисапе хьаэттар алапаши цифраши.

— Электронно - вычислительни машин болх бе кийча я, — аьнна комментари елар Артеменко Александра, районни агропромышлени объединене (РАПО) Совета председатель, Красноармейски халкъа депутатий Совета райисполкома председатела хьалхарча заместитела.

ХӀанз хьадувла ЭВМ хьалхашка хаттар оттадергда вай, масала, мовхьаш кхухьа автомобилаш мел езаргьа Мичурина цӀерагӀча колхоза кхашкара дуга элеваторе дӀадахьа, нагахьа санна юкъера лаьрхӀача цхьан гектаро дур 60 центнер хилча.

КӀезига ха йоал. тӀаккха дисплея экрана тӀа хьаотт жоп: пхийтта грузовно итт дийнахьа болх бе беза.

— Оаш теркалдирий, — дӀахо дувц А. Артеменко, — вай ЭВМ дӀачуенна ца хилар дуга мас гектара тӀа дийнад а Мичурина колхозера элеваторе мас километр я а аьнна йола даннеш? Уж ерригa цифраш электронни хьаьна йовзаш я. Вешта, дукхаь кхьараш а санна.

Оаха нъамальаш ду вычислительни техника промышленни комплекса юкъе кхахьара эксперимент еча СССР юрта боахама Министерства Паччахьалкхен вычислительни техника центра филиал болх беш йолча Краснодарски краерча района центре Красноармейске.

Керттерча даькъе дугаш мохк Ӏалашбеш яр Кубань я талан. ХӀаьта Красноармейски район хьалха латтарашта юкъе я. Цхьан гектара тӀара чубахьа дуга хьуяхьам 80—90 центнерга кхоач дукхкача боахамашка. А. Артеменкона хетачох, района юртбоахама производства эффективность дӀахо лакхьяр дукхкача даькъе цунна доал дара культура эргаьнкха тоаярах тийша хургда. Духхьал цунна хьаяь я РАПО. Цун керттера декхар латт районера ерригa колхозаши совхозаши цхьа комплекс а яь вӀашагӀъовзарах, царнеe царна эша гӀуллакхаш деча объединенештен кхачан а цар продукци чакхйоахача а промышленноста предприятештен юкъе чӀоагӀа бувзамаш оттадерах.

Совхозий директораш, колхозий председателаш, промышленни предприятий кулгалхой чубоагӀа Красноармейски РАПО совета — из ерргача района юртбоахама штаб. Укхаза планировани ю хьувкъама, уттаю перспективни планаш, дукъ-дукъача ведомствай хьашташ вӀашв дувз. ХӀаьта, из хӀама де дезаш моттиг нийсъелча, къестаду царна юкъе лелхаш дола къовсамаш. Цу боккхача лоархӀамеча балха тӀа гӀо ду РАПО совета электронно-вычислительни техника. Цо обработка ю районерча колхозашкарен совхозашкаре и РАПО хьачуухача дукхкача даннешта. Дисплее лехаш тоӀадича, хьакхоач Красноармейски районе бӀаьстан бахаш мишта мел боахамашна шура мел яьхний, йоагочен хьекхачен материалашта расход мишта ю, селхан пачхьалкхенга мел бахьдахараш лехкад, мел чуяа даьа уж тахан, яха сведенеш. Юртарча къахьегамхой дика гӀоача хинна дӀаэттай электронно-вычислительни техника.

— Де дезараш кӀезига дац тха, — йоах А. Артеменко, — амма керттера терхам тӀаухийт оаха дуга кхедара. ХӀаьта, ЭВМ пайда а ийбеш, практикана чухьа гӀерт тхо запрограммировани хьувкъамий система. Цун маӀан укх тайпара да. Оаха ЭВМ чухьу цхьан кхайх йола даннеш, масала, Мичурина цӀерагӀча колхоза. Теркалду деррига а: цу кхай агротехнически хьал, ландшафта башхалнаш, хий духхдуалача а долча а моттиге гаьна-гарга хилар я кх. дӀ. Цул тӀехьагӀа электронни тьехьо хоаи бу оаха укх шера цу участка хӀара гектара тӀара 55 центнер дуга чуда лаьрхӀа хиларах. ЭВМ, е езаш йола расчеташ а йий хьоал, цу е вокх участка тӀара лаьрхӀа хьувкъам чубара мел удобрени йилла еза, мел тоха еза гербицидаш мишта оттае еза кхашкарча баахний график.

Красноармейски района агропромышленни объединене стабильно кховчаргъю рачхаьвлихен заданеш, дуга хьувкъамаш лакхлу. Керттерча даькъе лаьтта леладераш шоай ийна ца лкобеш къахьегарагӀа, цар знанеши опыти бахьан долаш кулаш хӀама да. КӀезига лоархӀам болаш яц ерретача района дуга дийнача кхашта бӀарг тӀалоаттабеш йола керда электронни техника а.

Евгений ЛЕНГ,
АПН корреспондент.

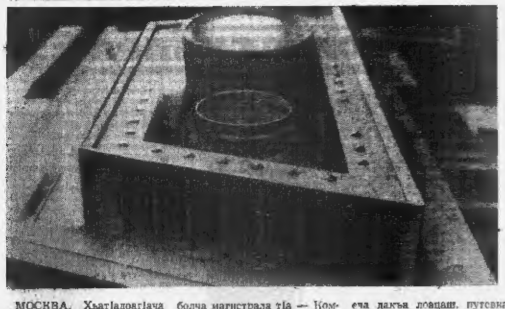

МОСКВА. ХьатӀадоагӀача ахкн Москве хургйолча XII-ча Дерригдуненн кагирхойн студентийн фестивала деношка хьаелларгья шерра шийнаӀараш кагирхой Дворецо. Цун валашка, сенцешка, кружокашка, библиотеке, кафе цхьан хаина ха дӀахьош хургва 20 эзар гаргга саг.

Столица кертгерчарех болча магистрала тӀа — Комсомольски проспекта тӀа — хӀанз даггара кхехкаш балхаш дале а, защитни касна ца хилча дӀатӀаьала йиш йоацаш строительни площадка тӀа. Двореце гӀолла экскурсн е торо я. Цун йоккха макет гӀишлошъерий штабе латт.

Дворец хьаяра кулгалдеш Ленински комсомол я. Из хьаеча дакъа лоацаш, путевках бахьа, берригача вай мехкара кагий нахи мехкарийи ба. Укхаза болх беш йола Ерригсоюзни комсомольско - кагирхой отряд «ДоттагӀа» яха цӀи лелаеш я.

СУРТА ТӀА: кагирхой Дворецa макет.

П. МАКСИМОВА сурт. ТАСС фотохроника.

БЕРИЙ УНАХЦӀЕНОН ТЕРКО ЕШ

Назранерча Центральни районни больница берий консультаце коллективо берий лазар шийна ханнахьа хьагучадаккхара тӀехьа дукха боах бу. ЛаьрххӀа лехаду укхаза диспансеризаци елга е. Толаме болх беш ба лорашпедиатраш. Районе бахача наха де а доагӀаш сийлеш лоархӀаша я берий лор Марзиева Фатима, чӀоагӀа мутӀахьа йолаш лелабу цо шийн болх.

Беранашрча боккхача безамо харжийтар Фатимайта из професси. 1971-ча шера Къулбаседа - ХӀирий паччахьалкхен медицински институт чакхъяьккхай цо. Профилактически лоархӀам а боваш берий унахцӀено лораяра тӀехьа къовсам лоаттабу цо. Бер унахцӀена хилара боккха лоархӀам болаш да цунах йолча хана нана могаш хилар. Цудухьа Фатимас шийн участкерча йеттий йоахо ю, уж шоай ханнахьа лора тӀа ухийт.

Берий унахцӀено лораяран из чӀоагӀъяран тӀаерзаь йолча мероприятеш еррига компьесе цига чакхйоаннхаш йола берий консультацен бер малхадьача унахцӀена а долии из хьалкхеделара шийн тайпара центр я. Шийн участкерча берашна хаст-хаста хирург, ортопед, невропатолог, окулист хьежабу цо. Дика лелабу цо профилактически оздоровительни болх.

Хиии да берий унахцӀено лораеча кхача ннйся буабар, къаьстта хьалхарча шера, боккха лоархӀам болаш долга. Цу хьакъехьа дика кайоал Марзиевай берий нохнонца айхха бувзам хиларах.

Цахалаш цуина дагабувлаш хуа къона нанош. Балха моттиге меттел, цӀагӀа а цун наӀараш хьайийлла я царна. Фатима йолча ах бийса яьлча а сахулаш а боагӀа бер цамогаш хилча, цун участкера меттел, кхычахьара а нах, бакъда, цӀаккха а ац. аьнна дӀабахийтабац цо уж, цун дог даим кийча да эшшача накъадала. Берана доккхал деш оал цунах «тха лор». Атта дац бер тешаде, цун дог раьза де, амма, Фатимайна карагӀдоал из. Цо шийн боккхача безаманца, безамеча еланъажарца, дӀайхача дешаш каралуг бера дог.

— «Бераш — вай кхоане» хозахета аьнадац. ТӀаккха кхоане тешаме хила еза, цудухьа сийлахьча партена а паччахьалкхенна а хьалхашкара тхоай декхар да саха — лорапа кхоачашдер, тӀаккха из доагӀача бесса мара, кхычa тайпара кхоачашде сона хац», — боах Марзиева Фатимас шо. — Кхы доккхий хӀамаш даи аз деш дараш, сай болх бу-их аз.

Цо шийн болх кхита бу белгалдоаккхаш дар тхона бӀаргадайнар а. МархӀа доалдаш бер а долаш, корзагӀъяьина консультаце хьачуйоагӀа кхалсаг кхийтар Фатимайх дӀаерайоаш. ЦӀи яьлча санна, наьнагара бер хьа а нйна юха чуяхар из. Берапа йӀоахал йолга хайра из мархӀа доллаше а. Кхы цӀаккха хӀаман уйла лизар цо ялх бутт баьнна Алиев Азор больнице дӀавигийтала ца, цул тӀехьагӀа, доккха са а заьнкха, - юха а болх бе йолаелар.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ

ТОЛАШ ХИЛАР

Город Могилеве хилар кагирхошта юкъера боксах йолла мехка хьалхле якхкхара ахьаш. Цу лоархӀамерча къовсамашта юкъе дакъа лаца бахабар Грознера динамоцаш — № 4 йолча берийн кхувлбоагӀарйин спортивни школера къона боксераш Магомадов Вахиди Арсалиев Усмани. Нохч-ГӀалгӀайчен спортсмени сий лакха доаттадеш чакхъяьккхар цар из турнир.

Арсалиев шийн дар санна доаза (74 кг) долча спортсменашта юкъе толаш хилар, цо хьалхара моттиг яьккхар. ХӀаьта укх шера итт класс яьккхача — № 50 йолча школа выпускник волча цо кхоачашдир СССР спорта мастера норматив.

Спорта мастерала кандидат волча Магомадова 57 килограмм доазаш долча боксерашта юкъе шоллагӀа моттиг яьккхар.

Спортсменаш турнирага кийчбьраш бар тренераш Моребис Владимирий Игнатенко Олеги.

С. АРЧАКОВ.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА

28 ИЮЛЬ

С. М. Кирова цӀерагӀа культуран салаӀарен парк. 9 сахьат даьлча денз болх бе йолалу аттракционаш. 10.00. «Даьхевах дола иллеш» яха радиоконцерт. 13.00. Массови ловзараш, викторинаш. 20.00. Гойтаргда мультипликационни фильмаш.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 8.00. «УнахцӀено» яхача группа занятии. 10.00. Болх беш я аттракционаши ловзоргий автоматаши. 17.00. «ТӀена шерашкара иллеш» яха радиоконцерт. 19.30. Болх беш я «ВӀашагӀкхетар» яха дискоклуб. 20.30. Гойтаргда хроникально - документальни фильмаш.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 10 сахьат даьлча денз болх беш хургья аттракционаш. 11.00. Болх беш я «Чебурашка» яха берий киноклуб. 17.00. Духовой оркестра концерт. 17.30. Вокально-инструментальни ансамбла концерт. 20.00. Болх беш я «Фантастрон» яха дискоклуб.

29 ИЮЛЬ

С. М. Кирова цӀерагӀа культуран салаӀарен парк. 9 сахьат даьлча денз болх беш хургья аттракционаш. 10.00. «Непобедимая, легендарная» яха радиоконцерт. 13.00. Тайп - тайпара ловзараш сакъерламе яькаши. 20.00. Гойтаргда мультипликационни фильмаш.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 11 сахьат даьлча денз болх беш хургья «Чебурашка» яха берий киноклуб. 20.00. Болх беш хургья «Фантастрон» яха дискоклуб.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 10 сахьат даьлча денз болх беш хургья аттракционаши ловзоргий автоматаши. 11.00. Болх беш я «Фаьлгийн приключенейи дунен тӀа» яха киноклуб. 17.00. Болх беш я «УнахцӀено» яха радиолекторий. 19.30. Болх беш я «ВӀашагӀкхетар» яха дискоклуб. 20.30. Гойтаргда хроникально - документальни фильмаш.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Хьан юхаметтаоттадергда зе

ЧӀОАГӀА нӀайха я. Каст-каста хий, кхес мала безам отт. Бакъда, хьогал дӀа-м йоаккхаргьяц Гудермесски комбинате арахийца хий меннвалар аьнна. ТӀаьда хилар мара кхы гунахьа дац цун.

Укх шера июнь бетта республикерча госторгинспеце болхлоша тохкам бир цу цехе арахецаш дола мерза хий ГОСТ-о дӀадехарашна хьекхца дий. Гучадаьлар из иштта доацийга. Цеха кхоалгӀча цоне арахийца массехк бӀаьшица мерза хий во хиларех брак а ль, мах беча организацешка дӀа ца доккхийташ социдир инспекце болхлоша.

Миштa хиинай брак? Цу хаттара жоп луш комбината директора Геземиева мукӀарал дир, мерза хий хьадеча цехе технологически дисциплина лоха хилара. Къаьстта цунна бехке вар цеха мастер К. Гидиев ва аьлар директора. Ала деза, предприяте кегар боаллаш хилча цун бехке вар эггара хьалха кулгалхо волга. Халкъа киӀа да: чкъара кертагара талха болалу, олаш. Цу тайпара кулгалхой бахкагӀа, цар тӀаьхьокам во лоаттабарах даьнна «бернат» да из.

Са низ дӀанхачац хина хӀара партена тохкам бе, — яхаш летнъар цеха ОТК начальник Н. Любова, торгинспеце болхлошка. ТӀаккха малаш боагӀача бесса болх хьабе, нахьа нъахьегам вӀаштӀехьбанкха ца могаш йола Любова шийн декхарех мукъа ца йоалийташ лелаер?

МалагӀа кхоачамбоацараш дар баьча тохкамо гучадаьхараш? Цареx дар хих тохаш долча сиропа боарам уттабу дозатор болх беш ца хилар, бӀаргаца дусташ детт мастера Гидиева сироп. ХӀаьта, факташа яхачох цо доагӀачул кӀезигагӀа дийттад из. Шийн хьаьнъалах, «кхом» бе гӀийртача тара ва мастер. ШоллагӀа дола кхоачамбоацар да мерза хий чудола шушаш айхха дӀакъайла ца хилар. Из хош хиннадий-теш комбината директора? Шаьра хош хиннад. Цар-м Гудермесска арахийцача мерзача хи шушаш тӀа Грознерча фабрика-кухне этикеташ а тӀалетаьй. Шоаш брак йолаш во продукци арахецара фабрика-кухни нӀаьла оттаеш. ТӀаккха шоаш паччахьалкхенна дакъа е юхаметтаоттадара дукха сагота болчоа тара а бац комбината кулгалхой. Бакъда, хинна ве пар меттаоттадергхиларах-м шеко яц.

Брак йолаш продукци ара ца хийцеча духхьал бӀарга цӀи йохаш болчоа тара бе цхьайолча предприятеш кулгалхой. Гудермесски комбинате доаллар а дицлен да Назрановски трикотажни фабрике леладер.

Дукха ха я Назрановски районе йоккхагӀа йолча промышленни предприятех цаӀ йолча трикотажни фабрика гӀулакх цхьан кога тӀа ца доала, Ӏалаьмате дукха арахец фабрике брак йола продукци а. Укх шера май бетта республикански торгинспеце «Росторгодежда» яхача базе болхлошца цхьана баьча тохкамо гучадаьккхар массехк эзар сома меьха йола продукци брак хинна хилар. Вешта аьлча, цу юкъа хьа мел яьча продукцех 46,8 процент яр брак йолаш яр. ХӀаьта совхиа цу хана брак йолаш хьаьр 26,9 процент мара яцар. Долче, ди тӀехьа тоадала деза гӀулакхаш тайхаш латт унхвов. Укх шера брак я продукци 6660 единица я. Паччахьалкхенна цох мел зе хиинад фабрика бухгалтере болхлоша а директора Мисько Евгения Александровнас а лаьрхӀача бакъахьа да.

Цунах чакхдаргдий - хьогӀ гӀулакх?

А. ШОВХАЛОВ.

ДӀАЬХДЕННА ЛАЗАР

Город Грозне Крымова цӀерагӀча улицагӀа яхаш йола Магомадова ЗулпаӀа тӀехьарча хана чӀоагӀа легӀа могаш яц ше яхаш летнъаш хулар шийх мел кхийттача сагага. Лазар фуд аьлча, корта а болаш хьаьалаш хӀама дацар. Деце а, лорашка лазара корта тахийта а шийна дарба дайта а яхар из. Массехк говза специалист хьежачул тӀехьагӀа гучадаьлар, дукхха хане дена цхьайнахьа а балха йоацаш хинна ЗулпаӀа шийн тайпара цамогаш йолга. Цу лазара дола дарба хьаьнала къахьегам ба, аьлар лораша, кхы тха хьона яла молха яц.

ДӀа фу де йохк цо, ма корзагӀа а яьлар Магомадова. Вегах чоаш яра а ухийташ, шоаца хӀама хац, со министерстве дейхьа гӀоргья, аьнна нӀи тӀа а техо. ДӀаяхар из. Бакъда, яханзар унахцӀено лораяра министерстве. ХӀара дийлахьа шийн «балха моттиг» йолча Грознерча центральни универмага юкхе импортни парфюмери йоака дӀаэттар. Из-м цо хьалххара деш дапар, массехказа милице болхлоша а участкови инспектора а Магомадовайга хоам баьбар дита базар елга, уж тайпа гӀулакхаш кхы леладергдоацаш подписка яьнкхаяр. Цхьабакъда, атта тӀадоагӀа рузкъа дукха дезаденнагга дарий а хац, сатохалацар, кулгаш кӀомлора ЗулпаӀий спекуляци ца йича. Фу яр цо ца йохкаш: импортни лезвеш, бордашта хьекха басар, бӀаргаспнош. Ше мел йохкача хӀамаех кхо мах-м боаккхар Магомадовас. Гаьна далпзар ЗулпаӀийна кхийтта лазар. Из хӀанз Грознерча Заводской районни судо чуялла ха а теха, «дарба» дайташ я, оалаш ма хиллара, сел гаьна йоапача моттиге.

Теша лов, цунна цу молхах дарба хургхьлярах. Цу тайпара лазар кхийтта «нӀалйисар» 1962 шера яь йола Курчалой яхача юртара Исмаилова Кура а. Нагахьа санна Магомадовас шийн импортни товараш Баку, Тбилиси, Ереване а ухаш, бӀаьха нинъ беш кхуьаш хиидале, Курас-м шоай юрта духа гаьнара кхьхьаьар доккха товар. ХӀара аьхки баьцадараш хьадаьлча, галеш дуззаш керда нарсаш, номш, дораш кхухьаш, Грознерча центральни рынке уж йохкар цо. Йохкацар, ше къахьийга хьалкхель-м. Къа санна хьег, «Курчалоевский» совхоза кхашка уж шортта мах бала ца безаш кхаьча латташ хилча. Бакъда, гаьна яьнзар Исмаиловай кусташ а.

Вай дувца тайпа лазар кхийттача наха «ХӀамцлг» вкклар дукха ца деш фу дус. Бедах бетта дрожжеш бохкаш лаьцай Грознера Краснофлотски яхача улицагӀа яхаш йола Бакашева Бусани, хӀаьта Урус-Мартанера Хатаева Тумиша импортни лезвеш, джинсови кӀедах ях хачаш йохкаш хиннай. Оалаш дешй шийн ханнахьа де деза дарба. лазар гаьна ма валийта?

А.-Т. УГУРЧИЕВ.

ФЕ ХИЛА

Лоамашкара наьъаш кхераме лоархӀаш да транспорт лелаяра. Уж унзарен кхерамен да гогта а во тоадаь хилар а бахьан долаш, цул совгӀа, лакха урхенаш а кӀоарга мухалеш а я чӀоагӀа новкъарле еш лехкаш волчоа.

Лоамашкарча наькъашка гӀолла лелаш бола водителаш чӀоагӀа лорадуш а дисциплина йолаш а хила беза. Цар автомобилаш тоаь тормозаш йолаш, технически юйчъь хила еза лоамашкарча хьалашка хьежжа.

Автомобилаш сов беза мухь тӀаболаш а боагӀачул совгӀа пассажираш болаш а хила йиш яц.

Бакъда, цхьаболча водителаша из деш дац. Скорость лакхъю, пассажирашца гӀалмаьл ду. ТӀаккха тушдолчу теркам а байя, цхьанкха а шоашта тӀаьхьокам боацаш бус. Цу хана новкъара яла тарлу пар лехкаш йола машина. Тормоз тоха, соце велача тӀехьа хул. Машина ахка йода, тӀаьӀалтӀайоалл...

Советски районе Ведучи бодача новкъа Итум-Кале вахаш волча Р. Д. Ганатова шийн номераш а йоацаш йола «Нива» яха автомашина, ханнахьа соце ца а могаш, ахка яхийтай. Из ше веннав, цунца хиина ши пассажир хала хьал долаш госпитале ба.

Сунженски районе Серноводская яхача станице (цигара наьнъаш лакха урхенаш йолаш да) юрта боехама Министерства довлахьарча ГАЗ-53 яхача грузовой автомашина водителя Х. М. Ибрагимова, ханнахьа соце ца а могаш, новкъара а яьнна, тӀакӀалтӀаьккхай ше тӀаьергӀа машина. Из цо даьд ши сег тӀа а ховаь, царна деча къамаьла чу а нйна, шийна хьалхарча наькъа теркам боерца. Водитела шийна хӀама даьдац, бакъда, цунца хиина ши пассажир-м во хьал долаш больнице ба.

23 июле оршот дийнахьа НГӀАССР МВД ГАИ административни комиссе хилар корта бохабу малар менна болча водителаша яь йола цхьаьнца тайпара нарушенеш тохкаш. Уж яьчарна юкъе бар: Х. С. Арчаков — Лохерча Ачалухен юртсовета председатель. М. С. Айсханов — «ЧИУС» инженер, Б. Х. Вагазиев — Шаьлa юртара № 4 йолча юкъерча школа инструктор, М. Х. Ганиев — «Беной» яхача турбаза инструктор, Б. А. Кочетов — радиотехнически завода водитель, А. Г. Лемешев — Грозненски пусконаладочни управлене водитель, А. Х. Осканов — Сунженски финотдела балхахо, Б. Н. Оздамиров — Гудермесски района «Правда» яхача совхоза гаража заведующи, В. И. Ольский — Червленная яхача станицера вахархо (из шин шера кхоала социйвйье корта бохабу малар менна волаш), иштта кхы дӀахо а. Цу массанешкара а иштта тума гӀод дакхкхад е машина лелаяра бокъонаш дӀакхай цхьа шера.

ДӀадахача кӀиранӀа НГӀАССР наькъашка гӀолла (19-ча июлера денз 26-ча июле кхаччалца) 14 автокхари хиннай, 4 саг ве а кувш, 19 сага хала чоонаш е ел.

НГӀАССР ГАИ.

Оаха яздаьчун лерагӀа

«ЗАКАЗНИКЕРА ЦӀОЗ»

Укх шера 9-ча июне «Сердало» газета «Юв» яхача сатирически подборка тӀа араьлар «Заказникера цӀоз» яха критически материал. Цу хьакъехьа республика Госохотинспеце начальника Н. Недбайлова редакцега хоам бу:

«Заказникера цӀоз» яхача статья тӀа дийцар бакъдилад. Цу тӀа белгалдаьха хинна кхоачамбоацараш нийсдиад хьунах пайда хиберацa цхьанкха пришни а йоацаш кхыча республикерча наха шоай довлахьа дола хьайбаш довжаде ца йоагӀаш йола бокъонаш телрах.

Дмитриевей Илюхина браконьерство лелаь хилар ханнахьа гучадьккхад районни службес. Браконьерашта тӀазар даьд. Илюхина дӀатакхай 220 сома икси 50 сома гӀоди. ХӀаьта Дмитриев хӀанз а гӀод дӀатакхаза ва. Цунга гӀод таохийтар лехаш йола заявлени дӀаехнай Ленински районни халкъе суда исполнителга.

Статья йийшай районни охотнадзора службаца къаьна. Госохотинспеце коллективо де мел дезар деш латт госохотфондех оакхарийн дола моттиг лорайра».

Иштта «Заказникера цӀоз» яхача статьях лаьца редакцега жоп дийтад Грозненски гороно езача атлетикех йолча ДЮСШ директора М. Магомадова. Цо хоам бу: **«Тренер — хьехархо волча Б. Дмитриева браконьерстве дакъа лаьцарах дола деш дийцад тренерий коллективо шоай педагогически совета заседание. Иов. Б. Дмитриевах чӀоагӀа бехк баьхкхаб.**

СУРТО БЕХК БУ

Укх сурта тӀа шоана гу город Грозне Леонова переулкагӀа № 12 йолча цӀен ков. НийсагӀа аьлча, цу коара Ӏам. Шоана ма моттлаш из дувча баьб, аьнна. Из баьккхаб, хипровод тоае аьнна баьхкача «Водоканалтреста» болхлоша, уп шера 15-ча июне. Болх баьначул тӀехьагӀа шоаш баьккха кӀоаг хих хьал а бизза из моттиг саг чакхвала йиш йоацача хьар. № 12 йолча цӀагӀа бахача цхьаболча наха шийла «ваннеш» яхилга фул а хайнад. Цу чу ийллхаб А. Ужахов, В. Заалиев, В. Савенко.

СУРТА ТӀА: шоана гуча бесса ба из кӀоаг хӀанз а. Кхы мала чуэнкхарга» хьежаш лоаттабу-хьогӀ из «Водоканалтреста» болхлоша?

Ш. ХУСЕЙНОВ. И. ШИЕВА сурт.

Маца кхоачалургья ехкаш йола кхоане?

— Шун цӀагӀа телефон я, Тамара? — хьаттер цунга гаргарча цхьан кхалсага.

— Из тха цӀагӀа латта-м дукха ха я, — жоп делар Тамаре.

— ЦӀагӀа телефон хилар-м ах боахам ма бий. Вахача моттиге массагӀа гӀулакх хул из чӀоагӀа эшаш. Са сай-м даьра инисъенпай, Тамара, шуга телефон тоха езаш дукха моттигаш. МалагӀа я шун телефона номер?

— 6-12-80.

— Аз укх деношка телефон тохаргья хьога.

— ХӀама хургдац цунах, тха телефон болх беш яц,— аьлар Тамаре.

— ТӀаккха-м цӀагӀа телефон я ала а мича деза, — елаелар вокх. — Дукха ха йий из болх беш йоаца?

— Ши-кхо кӀир дизад хӀаре дийнахьа шозза-кхозза тхоай цӀагӀара телефон тоаяр дехаш оала 06 телефон етта.

— ТӀаккха фу хулаш да цунах? — хетт гаргарча кхалсага.

— ХӀанз-хӀанз шун телефонага хьожаш да тхо, яхаш, пар кхоапе а ехкаш, сатийна Ӏеш да-кх, маца из кхоане кховчалургья ховш яц со, — доккха са даьнкхар Тамаре. — Хьалкарча кӀирагӀа тоаеш да тхо яьхав тхога 06 саузба болхлоша. ТӀаккха кабель еха я яха бодабелар. Цунах а хӀама хилаьзар, из киловзая чакхъялайзар, хӀана аьлча, тхона кӀалхарча лоалахарча шенашара телефонаш болх беш я. Дукхьан тха телефона йоагӀаш я-теш еха йола из кабель? — аьнна, даьча хаттара дала жоп доацаш бесар уж.

ХӀаьта а корадир царна оттаде бахьан.

— Из малагӀа да-теш, Тамара?

— Хьп-ханнахьа телефонаш доагӀа ахча оаш дӀатийнна хургдац, цудухьа дӀахоадаь хургья шун телефон, — аьлар. Из а чакхдалазар, хӀара бетта телефонах доагӀа ахча дӀатийнна квитанцеш тха бе хиарах.

— Телефон болх ца беш хилча, сендухьа тел оаш ахча? — хетт гаргарча саго.

— ЦӀагӀа телефон чӀоагӀа эшаш йоландаь, модлагӀа доглагӀа а царга ю ца догӀийта, хӀанз-хӀанз болх бе йолайолийтаргьяцар-теш, яхаш, хӀаьта тхо санна бараш дукха а ба.

— Уж малаш ба — хетт вокхо.

— Тхона гаьна боацаш Ӏеш болча тха лоалахой номер 6-53-69 йола телефон болх беш йоаца ахи-ялх бутт баьннаб. Дешна лорий новкъостал эшаш цамогаш йоккха саг а я цар цӀагӀа. ХӀара бетта телефонах ахча дӀа а телаш, телефон тоаяр лехаш, итташ заявнаш а телаш, бегӀаш ба уж а.

— Шугара бар-м бала ба цӀагӀа телефон хилча а из ца хилча а бе-бацца доацаш да хӀанз Ӏа дувцаш дар-м, кхыметтел из йоацачунна аттӀагӀа а долаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Республикански теннкий театра администраце дӀакхайкаду

гӀонка йолча состава актералла нохчийн гӀалгӀайн труппашка нохчехи гӀалгӀаехи бола кагий нахи мехкарийн дӀаэцаш хилар.

Эшачоа «Актер» яхача общежите Ӏе моттиг хургья.

Ца кхетар хатта могаргда театра администрацега. Телефонаш 9-28-74, 9-28-47.

«СОЮЗПЕЧАТЬ» ЯХАЧА РЕСПУБЛИКАНСКИ АГЕНТСТВА ХОАМ БУ

1-ча августа денз яздайта йиш я 1985 шера арадувргдола советски а кхыча паччахьалкхений а газеташи журналаши.

Газеташи, журналаши яздайта йиш я городерча агентстве, «Союзпечать» отделенешка, бувзама отделенешка, иштта балха болча моттигашка общественни распространителашка гӀолла а.

Ведомственни хьисапера газеташи журналаши яздайтаргда 1-ча августа денз 31-ча августа кхаччалца.

ТЕЛЕВИДЕНИ

[illegible]

II ПРОГРАММА

14.20 — «Нохч-ГӀалгӀайчен кӀира».
14.30 — «Хьа горизонташ».
15.00 — Телевизионни фильм.
15.10 — «Патриот» (нохчий меттала).
15.40 — «Къахетам ба боцуш йоацаш». Телевизионни художественни фильм. 2-гӀа сери.

29 ИЮЛЬ

15.35 — Сийлахь-боккха Даьхен тӀом беш советски халкъо котало яьккха 40 шу дизарга. Самодеятельни художественни кхоллама республикански телевизионни къамар. Передача чакхъяьлча — документальни фильм.

30 ИЮЛЬ

II ПРОГРАММА

18.00 — «Нохч - ГӀалгӀайчен ди».
18.20 — «Са Даьхен салте».
18.50 — Вайцига хьоашалгӀа баьхкача. Вьетнамерча радиожурналисташа дувц.
19.20 — Киножурнал.
19.30 — «Кхай тӀера петрабителга кхаччалца» (нохчий меттала).

РАДИО

28 ИЮЛЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсийн, гӀалгӀайн меттала).
8.35 — «Юкъерча доалачатоьал доаьлар» (нохчий меттала).
10.15 — «Атенст» яха радиожурнал (нохчий меттала).
10.35 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Хьона, Даьхе, салтечун дог» (эрсий меттала).
11.30 — («Критически талгӀа тӀа» яха радиожурнал» (эрсий меттала).
12.40 — «Ахархочун кулгаш». Очерк (нохчий меттала).
13.00 — КПСС ЦК апрельски (1984 шера) Пленума соцамаш — вахаре! «Школьни реформа — дерригача халкъа гӀулакх» (эрсий меттала).
15.15 — «ХХ-ча бӀаьшерен ритмаш» яхача цийнара передача (эрсий меттала).
16.00 — «Кавказа Ӏуйренаш» (яха радиожурнал (эрсий меттала).
17.15 — «Музыкальни почта» (гӀалгӀай меттала).
17.00 — «Тахан сайренна». Эстрадни концерт.
17.45 — «Сакъердамеча тогӀе тӀа». Литературно-музыкальни передача.
18.11 — У. Димаева музыка.
18.30 — Халкъе иукъамаш.

29 ИЮЛЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсийн, нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.23 — «Шоана хоза лета эшараш» (эрсий меттала).
11.30 — «ДоттагӀий республикий заказаш — ханнахьа дикей кхоачашдар». (эрсий меттала).
11.35 — КӀиранденна музыкальни программа (эрсий меттала).
15.15 — «Шуна магнитофона лаьрхӀа». Концерт (нохчий меттала).
16.00 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тӀаьхье» (нохчий меттала).
18.00 — «Иллешца доттагӀал долчарна» яха концерт (нохчий меттала).

30 ИЮЛЬ

7.20 — «Юртара вахар» (гӀалгӀай меттала).
7.30 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — Передачай программа (эрсийн гӀалгӀайн меттала).
8.21 — Боккхийчарна берех лаьца. «Даьштен ноанош тен карагӀдаьнна дика хӀама». Беседа. (эрсий меттала).
8.31 — «Боахам лелабара дефицит. Керттерадар — къахьегама оасарле я». Грозненски ремонтно - механически заводера передача (эрсий меттала).
8.45 — Музыка (гӀалгӀай меттала).
9.15 — «Общество закона» (гӀалгӀай меттала).
9.30 — Концерт (гӀалгӀай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — Микрофона къайкаш, из ба Нохч - ГӀалгӀай радиои телевидени инструментальни ансамбли солистаци (эрсий меттала).
16.40 — А. Шайхиев. «Седкъий лайзача бийсанна». Поэма (нохчий меттала).
16.55 — Реклама (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
18.30 — Музыка (эрсий меттала).
19.00 — «Кагирхой эхар» яха радиовыпуск (нохчий меттала).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кисьмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ереи, шоаттен деношка

СФ02304. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3229.